

TILPASSING

Mulighetene i et eksisterende bygg og sted

*Prosjektpresentasjon
av Vilde Reitan Forbregd
veileder August Schmidt
Master i arkitektur, NTNU 2020*

Oppgavebesvarelsen består av 4 ulike hefter, som er tenkt lest i fysisk format og de anbefales å leses i denne rekkefølgen:

Prosjektpresentasjon
Registreringsrapport
Tegningssamling
Prosess

Du leser nå prosjektpresentasjons hefte.

Forord

Bakgrunn for valg av oppgave

I min masteroppgave jobber jeg med en rehabilitering og tilføyelse til fløy C ved Leikanger ungdomsskole. Tilføyelsen består av en universelt utformet garderobe og et uteområde i øst som strekker seg ned mot fjorden. Valg av sted og program kom igjennom et ønske om å jobbe med transformasjon eller rehabilitering, hvordan man tilnærmer seg dette og hvordan det samhandler med ny arkitektur.

Da jeg fikk vite at bassenget hvor jeg selv hadde hatt svømmeopplæring stod tomt, noe det hadde gjort siden 2007, og det var et engasjement om å få tilbake svømmeundervisningstilbudet, tenkte jeg at det kunne være et spennende utgangspunkt for en slik oppgave. Spesielt var det interessant med tanke på situasjonen, landskapet, uttrykket til bygget og muligheten til å jobbe med et nytt sted og samfunn.

Oppgavestilling

Oppgaven omhandler tema som gjenbruk av bygg gjennom rehabilitering, verdien til en bygning og hvordan ny arkitektur samhandler med det eksisterende.

Utgangspunktet for prosjektet var en tanke om at det bygde miljø sitter med kvaliteter som ikke alltid kan gjenskapes, selv hvis de rives og det bygges nytt på samme sted. Dette fordi det er mange bevisste valg som har ført til at bygningen har blitt slik den er idag; måten det forholder seg til stedet og bruken, ytre impulser som stilretninger og pedagogiske tilnærminger. Så vell som den posisjonen bygget har i et nærmiljø, og det forholdet folkene som bruker det har til den.

Så hvordan kan vi arkitekter forholde oss til det bygde miljø på en måte som tar vare på de verdiene som ligger i det?

Relevans

Vern i gjennom bruk blir ofte lagt frem som den beste måten å bevare et bygg på. Å la bygg stå tomme og forfalle, eller bare deler av bygg, gagnar ingen. At bygg blir stående i flere år uten at noe blir gjort, gjør at som tiden går vil det bare blir mer og mer krevende å få satt det i stand og slik ender man da ofte opp med å rive; noe fløy C er på vei mot å bli.

Det er mange svømmehaller i Norge fra 1960-/1970-tallet, og mange av disse har behov for rehabilitering. Derimot er det ansett som vanskelig å rehabilitere svømmebasseng, og generelt kan det være krevende å tilpasse bygg til dagens krav. Det kan koste og være tidkrevende, men det man gagnar på å bevare er potensielt enormt. Spesielt for innbyggerne, hvor man kan få tilfredstilt et behov ved å gjenninføre svømmeundervisningen, samt i forhold til tettstedet som enhelhet og miljøet, så vell som kulturhistorisk.

Min oppgave tar utgangspunktet i en bygning, verdiene som ligger i den, hva den er, hva den kan bli, og hva den kan gi.

Innlevert materiale

1. Prosjektpresentasjon

En visuell fremlegging av prosjektet; i tekst, tegning og bilde form. Inneholder utdrag fra både registreringsrapporten og prosessheftet.

2. Registreringsrapport

Inneholder en stedsanalyse av Leikanger, men hovedsakelig er det en registrering, kartlegging og verdisetting av fløy C ved Leikanger ungdomsskole. Danner grunnlaget for prosjektet og er halvparten av besvarelsen på min oppgavestilling.

3. Tegningssamling

Alle tegninger av prosjektet samlet.

4. Prosess

En oppsummering av viktige deler av arbeidsprosessen.

Takk

Gjennom denne prosessen har innspill fra andre vært uvurderlig.

Kjetil Rørstad Norvik, i Sogndal kommune har bidratt med veiledning gjennom forarbeid semesteret, innspill til arbeidsmetode, mengder av bakgrunnsmateriale og svar på alle spørsmål som skulle dukke opp vedrørende skolen og bygda.

På Leikanger silte rektor Ingunn-Marie Myren opp med verdifull kunnskap, engasjement og et innblikk i elevenes tanker og ønsker om bassenget. Så vel som en varm velkomst, med kaffe og kake, og en givende omvisning av skolen.

Arkitektkontoret LOCUS har gitt tilgang til eksisterende tegninger av hele skolekomplekset, noe jeg ikke kunne vært foruten.

Veileder August Schmidt har kontinuerlig fulgt opp og veiledet gjennom hele prosessen.

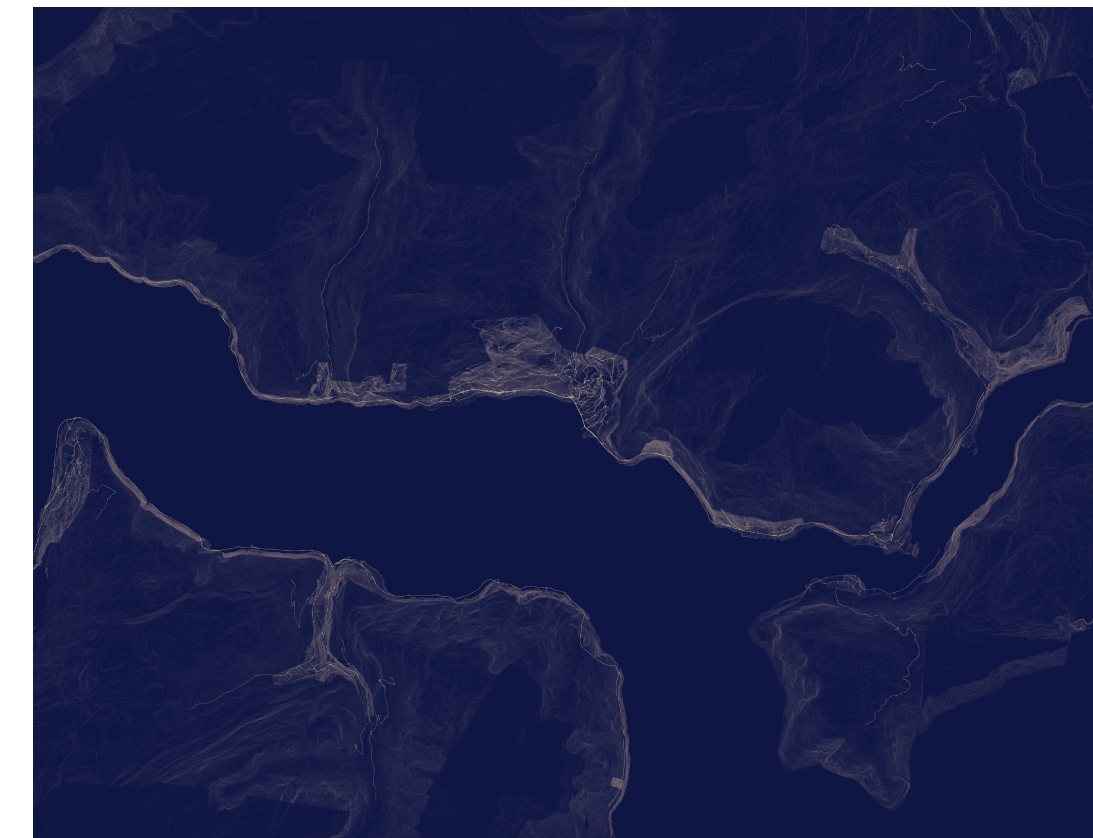
Tidligere studenter Beate Bjørnerud og Jørgen Tellefsen Relling har gitt meg tilgang til masteroppgaven deres.

Og sist takk til Emijo Berge for faglige diskusjoner, støtte, oppmuntring og avbrekk gjennom hele semesteret.

LEIKANGER
stedet

Leikanger i Norge

Fjordplan

Informasjon

Tettstedet ligger på nordsiden av Sognefjorden, i midtre del mellom Fjørlandsfjorden og Sogndalsfjorden. I vest grenser den tidligere kommunen til Balestrand og i nord og øst til Sogndal. Over fjorden i sør ligger Vik (Thorsnæs og Askheim, 2020).

Leikanger ble i 2020 en del av Sogndal kommune, og Vestland fylke. Landarealet til den tidligere kommunen var på 180 km² og innbyggertallet 2350. Hvis man ser på dagens Sogndal kommune, som består av de tidligere kommunene Sogndal, Leikanger og Balestrand, vil det totale innbyggertallet og landarealet være 11909 og 1356 km² respektivt. Det er verdt å nevne at det i hele nye Sogndal kommune ikke er et eneste kommunalt svømmebasseng (SSB, 2020).

Klimaet på Leikanger er relativt mildt, vind kommer hovedsakelig fra sør-vest og det er gjennomsnittlig 133 regnværsdager i året (yr.no, 2020).

Det som dominerer topografien på Leikanger er det utrolige landskapet. I motsetning til de innerste delene av Sognefjorden, som preges av smale fjordløp med bratte rette fjellsider, er fjorden rundt Leikanger på noe av sitt breieste og gir en følelse av plass og åpenhet. Den høyeste toppen ligger på Gunvordalsbreen 1604 moh.

I utforming er Leikanger et langstrakt tettsted som strekker seg fra øst til vest, og består av de to sentrumene Hermansverk og Leikanger. Det meste av næring ligger i Hermansverk. Videre i dette heftet vil jeg bruke Leikanger som et samla navn for de begge, om ikke annet er spesifisert.

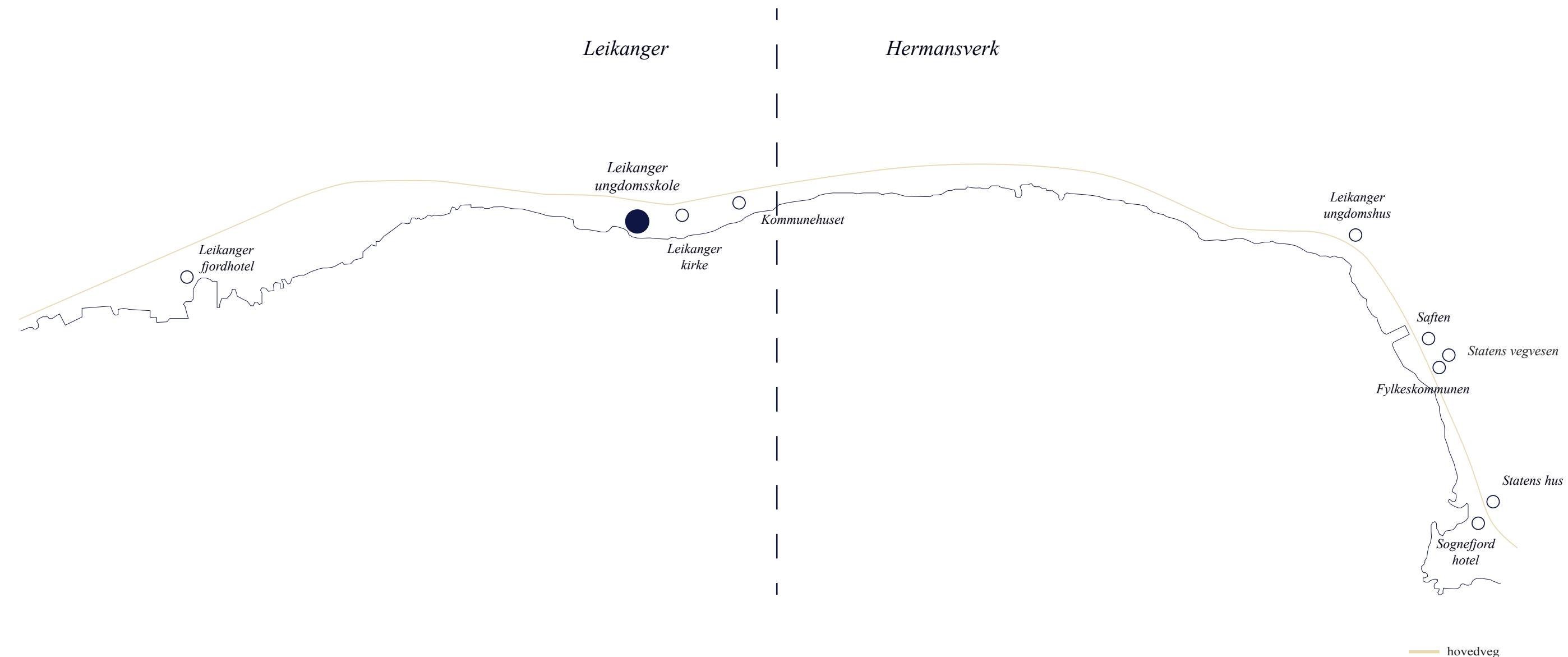
På Hermansverk finner man Saften, et næringsbygg som inneholder Leikangerhallen, KIWI, bibliotek, bokhandel, klesbutikk, frisør og kontorene til Sogn Avis. I tillegg til Saften finner man Coop Prix, Coop Byggmix, håndarbeidslaget Sans og Samling, Fjordkroa, Leikanger ungdomshus, Sport 1 og Esso som kommersielle tilbud.

Før både kommune og fylkessammenslåingen var Leikanger fylkets administrasjonssenter og hadde kontorer for fylkeskommunen; deriblant fylkesarkivet, Statens hus med fylkesmannen og revisjonen. Statens vegvesen region vest hadde kontorer her, samt NAV. Tilsammen utgjør de omkring 700 statlige arbeidsplasser. Hvor alle institusjonene holdt til på Hermansverk, unntatt kommunehuset som lå på Leikanger. Etter sammenslåingen har mange av de administrative kommunale arbeidsplassene blitt flyttet til Sogndal. Fylkeskommunen og Statens vegvesen har fremdeles kontorer på Leikanger.

Bosetningen på Leikanger ligger hovedsakelig langs fjorden, med 91% konsentrert rundt Hermansverk, men noe strekker seg opp langs fjellsidene, og opp mot skisenteret Kleppa.

Leikanger er den største fruktprodusenten i Sogn og har av den grunn fått tilnavnet fruktbygda. På grunn av sitt milde klima vokser det frukt som normalt vokser lengre

sør i Europa, slik som fersken, aprikoser og valnøtter. Det finnes til sammen over 80000 frukttre i den lille bygda. (NRKs Fylkesleksikon for Sogn og Fjordane, 2001–2014).

Arkitektur på Leikanger

Leikanger, som mange tettsteder i Norge, er preget av arkitektur fra ulike perioder; både sentrum og utviklingen langs den gjennomgående hovedveien, viser dette.

Boligbebyggelsen består av vestlandshus, så vell som en del Sveitservillaer og nyere eneboliger. De mer nylige eneboligene viser tydelig til en periode med en del tilflytting. Typisk for disse boligene er et de tenderer til en mangel på både steds- og brukertilpasning samt identitet. En ting som viser dette relativt godt er at der hvor mange av disse

boligene står var det før eplehager og annen dyrket mark. Noe som er fundamentalt for identiteten og næringen til Leikanger.

Videre kan man se på nærings- og formålsbyggene. Hvor det er en herlig blanding av arkitektoniske uttrykk, slik som ungdomshuset Leikvang som er bygd i

klassisistisk stil fra 1925 av John Lindstrøm. Skrått over veien finner man NAV sine kontorer som ligger helt ned mot sjøkanten. Opprinnelig bygd i 1970, men renoverert i 2010. Disse to byggene viser godt det kontrasterende sentrumbildet Leikanger har.

Leikanger ungdomsskole i dag

Informasjon

Adresse: Korea 6, 6863 Leikanger
Gnr. 214 Bnr. 65
Byggeår: 1968
Arkitekt: Peder A. Ristesund
Nåværende eier: Sogndal kommune
Nåværende formål og bruk: Ungdomsskole
Tidligere formål og bruk: Ungdomsskole
Antall elever: 125
(udir, 2020)

Tomtestørrelse: 12 540 m2
Bebyggd areal (BYA): 2264 m2-BYA
Bruksareal (BRA): 2955 m2-BRA
Status: Tomten er regulert til offentlig eller privat tjenesteyting

Komplekset består av tre fløyer, henholdsvis A, B og C, hvor A og B er bygd sammen. Disse to har gjennomgått rehabiliteringer i 1999, 2001, 2005-06, 2009, 2010-11, 2012, 2014 og 2018. Fløy C har derimot stått relativt urørt siden 1968, bortsett fra garderobene som ble rehabilitert i 2006, nytt gymsalgulv i 2018 og nye vindu i nordfasaden i 2014.

Kontekst

Skolen ligger på gamle Leikanger, hvor nærmeste nabo er prestegården og fjorden.

Den ble oppført i 1968 av arkitekt Peder A. Ristesund som hadde kontor i Bergen. Ristesund har tegnet flere ungdomsskoler og andre formålsbygg i det som i dag er Vestland fylke; deriblant Førdehuset (1976) og Vågsøy ungdomsskole (1965).

Bygget eies av Sogndal kommune, og da det ble bygd var det det mest påkostede bygget på Leikanger. Bygningen er ikke fredet. Bygningsmassen består av tre fløyer, henholdsvis A, B og C. A og B fløyene inneholder klasserom og kontorer, samt andre undervisningsarealer. Disse har blitt trinnvist renoveret og vedlikeholdt opp igjennom årene.

Fløy C, hvor det hovedsakelig er en svømmehall og gymsal, har ikke hatt den samme standarden for vedlikehold og er derfor i betydelig dårligere stand enn resten.

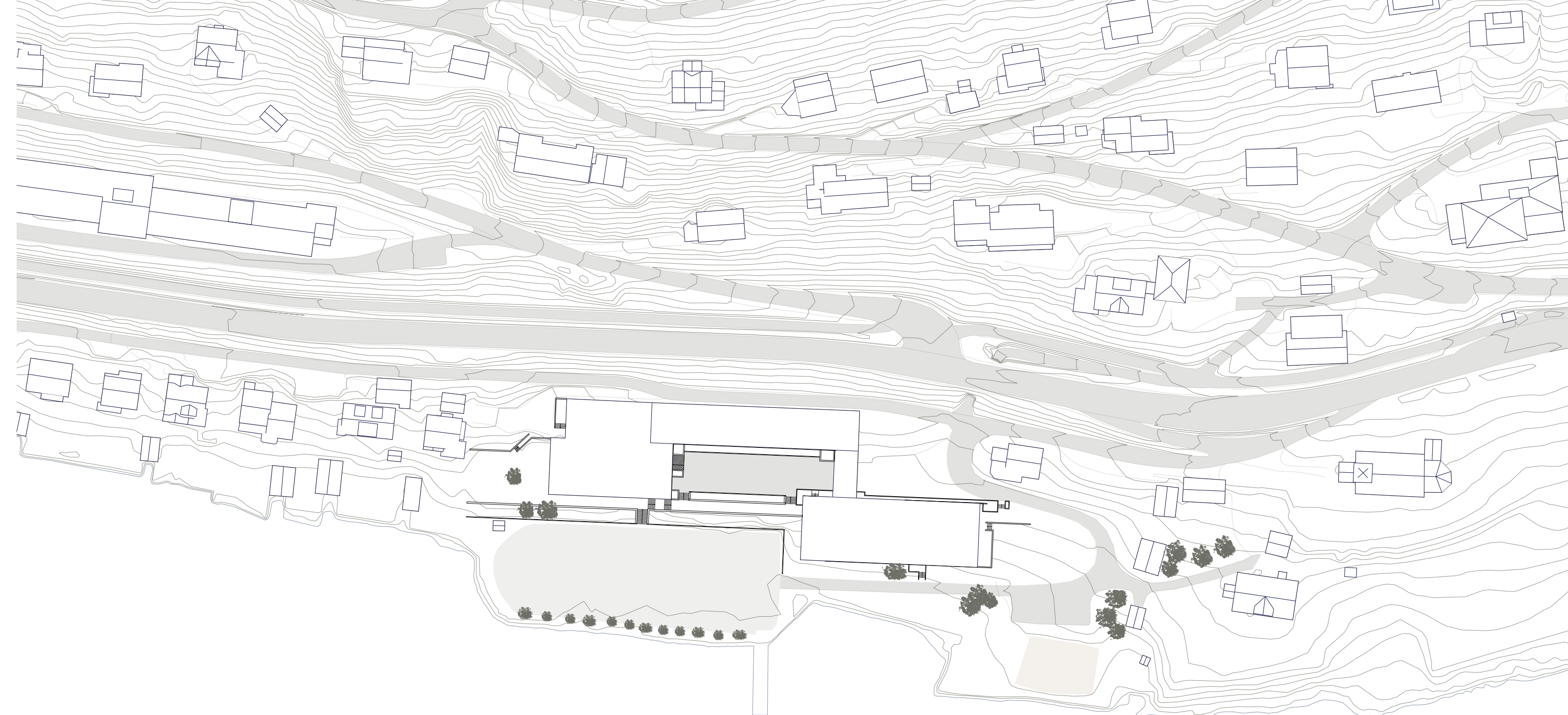
Analyse

Sol
Leikanger ligger på 610 nord og 60 øst. Bygda er langstrakt og vender hovedsakelig mot sør.

Vind
Fjorden er åpen og vid ved Leikanger, noe som gjør at stedet er mer utsatt for vind enn de indre og smalere strøkene i Sognefjorden. Hovedsakelig kommer luftstrømmene fra vest og sørvest; noe som gjør at nedbør og lavtrykk også kommer herfra (Thorsnæs og Askheim, 2020).

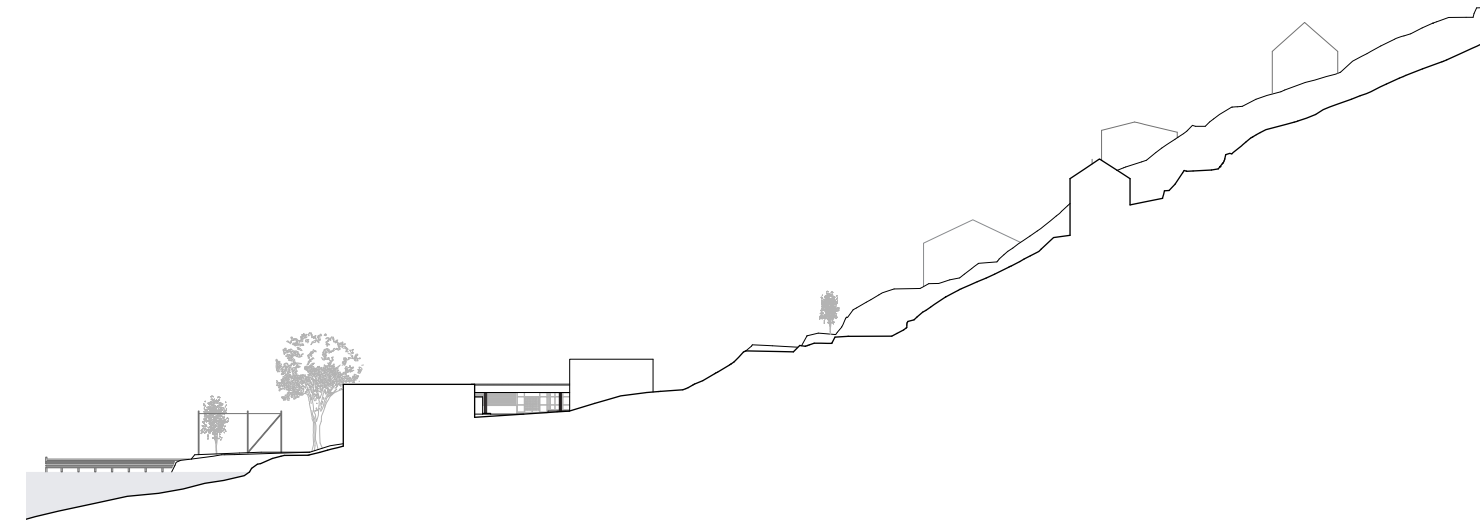
Flo og fjære
Ligger på det samme som resten av Leikanger, og nedre del av tomta i flomfare sone.

Berggrunnen
Området består hovedsakelig av glimmerskifer, og stedvis granittisk gneis. Jordsmonnet er grunnlendt mark. (NGU, u.å.)

Eksisterende situasjonsplan 1:1000

Utvendig uttrykk og materialitet

Situasjonssnitt 1:1000

Ankomsten til skolen viser tydelig det rette formspråket i forhold til de buktende fjellene.

Bygget har en tungbase av råbetong, kontrastert med lange vindustrekker og en lett takkonstruksjon. Hvor takutstikket har en himling dekt med trespiler.

Betong trapper og vegger er brukt flere steder som forbindeler mellom terrenget og skolen. Og terrenget og terrenget.

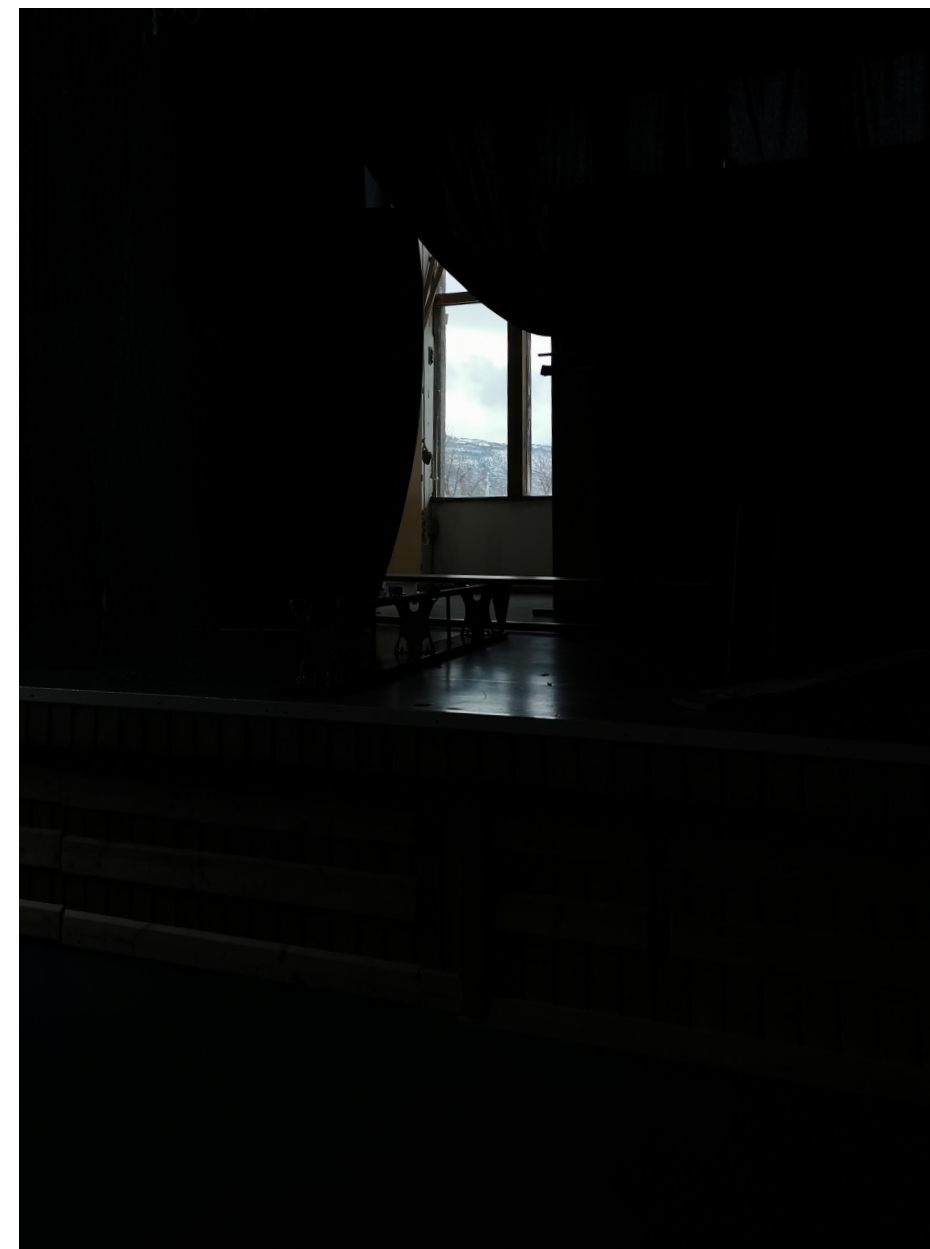

Bygningen åpner seg opp mot det omliggende landskapet, på flere måter, og flere steder. Fjorden og fjellene er aldri langt unna.

Skifer er brukt som overflate i det østvendte uteområdet som gir glimt til middelalderkirken og prestegården.

Innvendig uttrykk og materialitet

Innvendig er det heller ikke langt mellom innrammingene av fjordlandskapet.

De eksponerte limtrebjelkene, sammen med stålsøyler og et par betong vegger, bærer hele taket.

*Limtrebjelkene og stålsøylene danner et grid 1 m x 1 m.
Hele bygget innordner seg etter dette. Vinduene er alle
da 1 meter fra midtre karm til midtre karm.*

*Der limtretragerne ikke er synlige er de kledd i en himling
av trespiler av furu. Gulet eglsteinsvegger er brukt som
fondvegger gjennomgående i alle tre skolebygg.*

Innvendige trapper er i terazzo, med rekkverk i støpejern med bred trehåndlist.

Gymsalen har nytt blått sportsgulv, men de samme vinduene og utsiktene til fjorden som resten av bygningen.

Veggene er kledd i trepanel. De øvre delene av veggene var opprinnelig åpne opp mot vestibylen, hvor det idag er bibliotek.

Tilstand

En del av oppgaven min har vært å kartlegge tilstanden til bygget for så å se på ulike tiltak og forbedringer. Jeg fikk tilgang til en tilstandsrapport gjort av Asplan Viak AS, som var svært grundig, og som dannet grunnlaget for mye av mitt arbeid her.

Overordnet viser bygningen tegn til å ha hatt lite vedlikehold siden 1968. Derimot er selve bærekonstruksjonen, med limtresøyler og bjelker i god stand.

Den delene som viser mest tegn til skade er taket, da svømming for revmatikere, med grader opp mot 32°C førte til kondensproblemer i himlingen mellom svømmehallen og gymsalen. Dette var grunnen til at de til slutt var nødt til å stenge bassenget i 2007.

Videre er det fuktskader i vinduskarmen, fliser og overflater som mangler, samt et teknisk anlegg som må forbedres.

En grundigere gjennomgang av bygningsens tilstand kan man lese om i registreringsrapporten min.

Tiltak

For å ha danne grunnlag for de endringer vist senere i mitt prosjekt vil jeg vise til de tiltak som er tenkt utført for at bygningen skal oppfylle dagens krav og standarder. Disse er gjort på bakgrunn av Asplan Viak AS sin tilstand- og tiltaksrapport, samt etter dialog med skolen.

Generelt

Det må tilføyes en bedret universell tilgjengelighet og garderobe i sammenheng med svømmehallen. Samt renovere garderobene som ligger i forbindelse med scenen. Ny puss og maling på vegger, nye vasker og inventar. Mulig å gjøre endringer i rominndeling for å effektivisere.

Rengjøre yttervegger og uteareal, spesielt dekket i øst. Gjøre det så skånsomt mulig for å få frem den originale fargen til råbetongen og skiferhellene på bakken, uten å skade overflatene og teksturen. Mulig med kjemisk rengjøring, høytrykkspyler eller kalkvask. Velge noe som ikke visker vekk alderen til bygget. Utrykket til dette blir vist senere i presentasjonen.

Svømmehall

Nye fliser på bassengbunn, rehabilitere

flisene da membranen under ser ut til å fungere og det ikke har ført til skader på betongbunnen. Alternativt kan man legge PVC-duk på bassengbunnen og veggene. Tidsmessig vil dekking av PVC-duk og PVC-stålflater ta kortere tid, men arkitektonisk sett vil videreføring av flisene være mest estetisk autentisk.

Ellers legge nye fliser med membran på promenadedekket.

Ny bassengrenne på deck-level. Heve bunnen av bassenget for å gi plass til nye innløpsdyser og får å få vannstanden til gulvnivå.

Bytte ut korroderte beslag, dører og trekarmner. Erstatte de med estetisk like dører, karmner og beslag, men som er mer holdbare og tilfredsstillende dagens krav.

Bytte brystning i sørfasaden, fjerne asbest, og legge til dampspærre. Beholde den blå flisveggen da den er i god stand og bidrar til det karakteristiske og estetiske uttrykket til hallen. Tilluft i gulv under vindu reetableres langs alle vinduer, også langs fasaden mot sør, som

ikke har det i dag.

Gymsal

Skifte trepanel på veggene der det er sprukket. Åpne opp til vestibylen, slik det var orginalt, hvis man kan flytte biblioteket.

Gangområde

Legge nye fliser der de har falt av.

Pusse og male vegger; en gjennomgående renovasjon av alle overflater utføres.

Konstruksjon

Himlingen og taket burde skiftes på hele bygget. Bærekonstruksjonen, med limtredragere og stålsøyler, kan derimot bli stående.

Vinduer og karmner burde skiftes i hele bygget, bortsett fra i nordfasaden da de, som sagt, ble byttet ut i 2014. Skiftes til vinduer med bedre U-verdi i forhold til dagens krav, men rent estetisk videreføre samme uttrykk på karmner.

Teknisk

Ny ventilasjon for hele C-fløyen burde tilføyes og kan plasseres på taket.

Nytt teknisk system for svømmebassenget med nye innløpsdyser og overløpsrenner på deck-level, samt utjevningstank, fordrøyningstank og varmtvannsbereder.

Blir slik behov for å utvide arealet til det tekniske rommet. Foreslår derfor å gjøre om apparatrommet og kjøkkenet på vestsiden av bassenget til en del av det tekniske rommet. Og hvis nødvendig, en utbygging under utedekket i nordenden av dagens tekniskrom.

(Asplan Viak AS, 2009)

Essens

I løpet av dette semesteret jobbet jeg mot å kartlegge verdiene og intensjonene som lå bak fløy C ved Leikanger ungdomsskole. Så store deler av dette prosjektet har vært å jobb mot å finne og kartlegge disse. Hva er det som utgjør de utgjør det umistelige? De underliggende aspektene, som jeg har valgt å omtale som essens, som utgjør bygningen og bygningens liv.

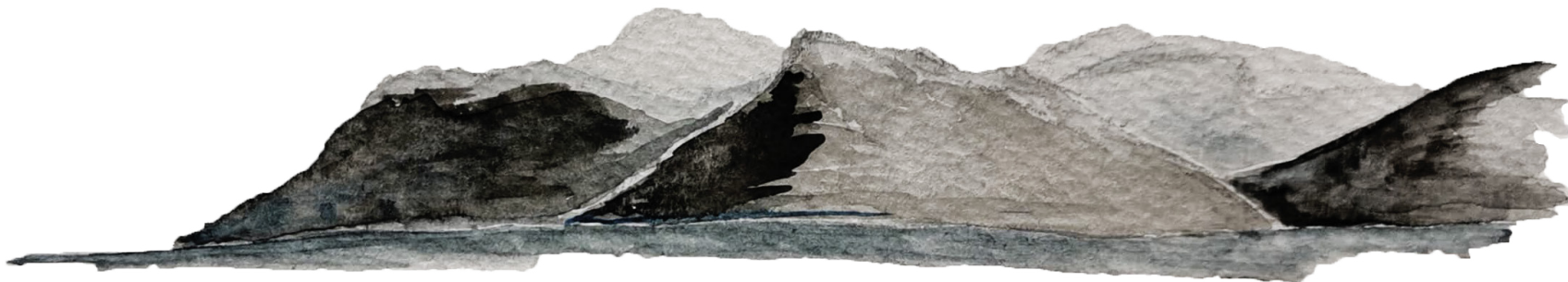
Gjennom hele denne prosessen har jeg derfor prøvd å reflektere over bygningens verdier, uttrykk, det forholdet brukerne har til bygget og slik prøvd å komme til et svar. Men hva er dette umistelige, hva er essensen? Som sagt ligger de tanker og verdier som utgjør bygningen den dag i dag. Det innfatter både egenheten, atmosfæren, identiteten og sjelen. De tingene som vanskelig kan gjenskapes i et nytt bygg, og som da mistes hvis fløy C rives.

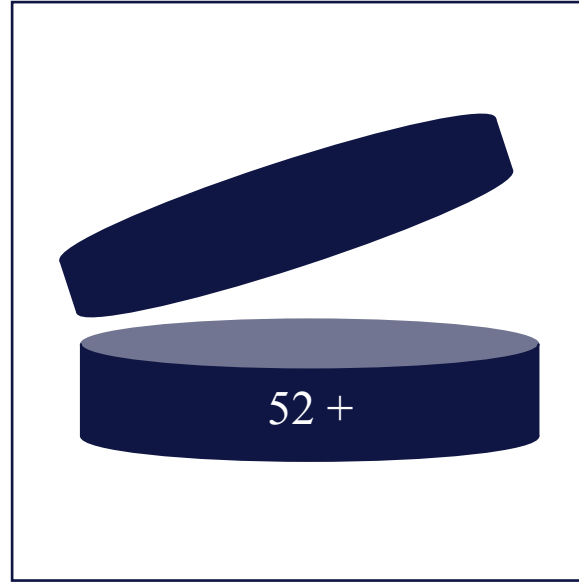
Etter litt for mye tenkning kom jeg frem til fire ulike punkter som jeg føler fanger essensen til fløy C. De er da:

- Holdbarhet
- Enkelhet
- Sted
- Folk

”Hvordan kan vi som arkitekter indfange og fastholde et steds eller en bygnings atmosfære?”

(Harlang & Andersen, 2013, s. 13)

Holdbarhet

I gjennom arbeidet med registreringen og skrivingen, oppstod det et ønsket å fokusere en del på arkitekturen til bygget, da jeg følte at mange av svarene på spørsmålene mine lå her. Spesielt siden fasadeendringen som er gjort på fløy A og B har vært med på å bidra til et helt annet uttrykk, og spørsmålet rundt hvorfor det er blitt sånn og da hva man kunne ha gjort annerledes for at dette ikke skulle ha skjedd. Hvorfor det ble gjort er mulig et kostnadsspørsmål; forpatinerte sinkplater er både holdbare, så vell som billige materialer. Så det at skolen valgte dette er fullt forståelig, derimot virket det inn

slik at jeg i min oppgave vil velge materialer som holder på det det visuelle uttrykket bygget har og som nevnt tidligere foreslo jeg en mulig tilbakeføring av fasadene til bygg A og B, slik at helhets uttrykket til skolen kunne gjenoppstå.

Det at skolen valgte holdbare materialer ved fasadeendringene av fløy A og B, er en tanke som viser seg i de originale valgene av materialer også; fløyen er bygd med holdbare, kvalitets materialer. Så selv om uttrykket endret seg er holdningen noe som utgjør deler av essensen til bygget. Derimot mener jeg at det er mye som tyder det på at det uttrykket bygget har som en helhet, utgjør mye av situasjonen og hvordan bygget oppleves.

Man kan si skolen både er et praktbygg, så vell som vell som et bruksbygg. Det er som nevnt en av de mest påkostede bygningene på Leikanger, men og et bygg som er tenkt for å brukes. Og ikke av hvem som helst, men av barn. Så slitasje er uunngåelig, derfor er tanken om å bruke holdbare og vedlikeholdsfrie materialer er noe som absolutt burde beholdes og videreføres, og er noe av det som utgjør essensen til skolen.

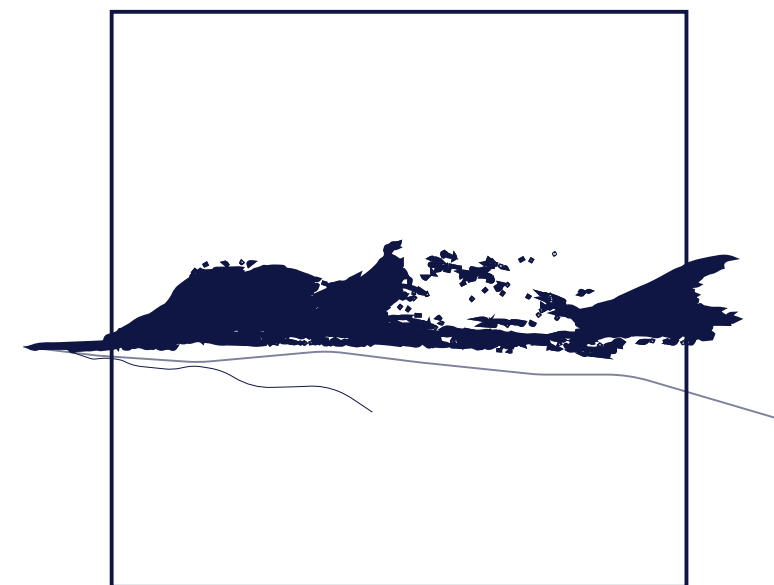
Enkelthet

Skolen er veldig tydelig i sitt formspråk, som nevnte i den arkitektoniske analysen. Den har rette linjer, bygd i et grid på 1m x 1m, med få og holdbare materialer. Utvendig preges den av tre hovedmaterialer tre, råbetong og hvite fasadeplater. Innvendig er det flere materialer i bruk, men de fleste materialene er gjennomgående i hele skole bygget. Slik som de gule teglsteinsveggene som er brukt som fondvegger på flere steder på skolen. I svømmehallen og garderobene er en dyp blå keramisk flis brukt som fondvegg. På gulvene er det lagt klinker og vegger i puss, med hvitmaling. De ulike rommene

på innsiden har fått sine egne uttrykk, men alle sitter med følelsen av den enkelheten som skolen uttrykker. Grunnen kan være at man flere steder ser gridet manifestere seg i eksponerte limtrebjelker og søyler. resten av skolen sitter med. Søyler og bjelker som viser retninger, som peker ut vinduene og mot fjorden og uteområdene.

Bygget er også solid bygd, selv dekket, med sin beskjedne tykkelse, er fremdeles i god stand. Taket må så klart endres, men skadene som skjedde der er mye grunnet feil bruk. Selve bæresystemet, med limtretragere og stålsøyler, er i god nok stand til å stå. Essensen til bygget er den pragmatiske uttrykksmåten. De enkle materialene og valg av holdbare materialer av høy kvalitet som gir et enkelt og helhetlig uttrykk.

Det er tenkt til å være en svømmehall, og da fundamentene er gode, hvorfor ikke fortsette å bruke det som en svømmehall?

Sted

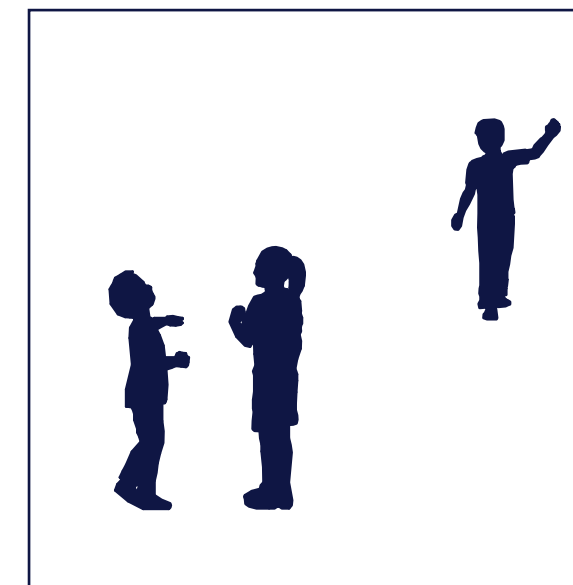
Det er mange bygg på Leikanger som ligger nede ved fjorden, noe som kanskje ikke er rart da bygda ligger langstrakt etter hovedveien i en øst-vest akse og de fleste av disse byggene har tilgang til den, men allikevel er ingen helt som ungdomsskolen.

I sentrum er bygningene ofte plassert på brygger eller moloer, så man er på en måte opphøyd fra vannet så man kan ikke være nær det. Mange av de andre byggene som er plassert nede ved fjorden er eneboliger, som er plassert slik at det ikke er mulig å ferdes i strandlinjen, og slik blir fjorden og tilgangen til den redusert. Ved ungdomsskolen derimot

er det store, åpne områder ned mot fjorden, som alle kan ta en del av. Forskjellen ligger i mulighetene som ligger rundt tomte; i de store utearealene og fjorden. Det er også den eneste svømmehallen, i Sogndal kommune, som har muligheten til direkte tilknytting til fjorden, noe som er en stor del av kulturen i Vestland fylke. Det ligger en verdi i det den er og hvor den er, et sted for elevene å leke og være aktive. Både inne og ute, med gymsal og kunstgressbane. Ingen offentlige bygg, med skolens karakter og bruk, kan være å finne på Leikanger. Mulighetene som ligger her i å åpne opp deler slik at hele bygda kan ta del i det og ikke bare en enkelt gruppe, burde utforskes. Hvordan man kan gi stedet noe mer, enn bare det å være en skole. Noe som kan gi tilbake til innbyggere av alle aldre.

I motsetning til naturen, som bukker seg

i amorfe linjer langs fjellsiden, har Peder Ristesund bearbeidet terrenget pragmatisk og rett. Derimot har han brukt de ulike høydene i terrenget til å skape rom og sammenhenger mellom de ulike delene av tomten. Den har ikke blitt planert, slik det ofte enkelt kan, men han har brukt det til sin fordel. Gjennom dette bevisste forholdet til stedet, og den situasjonen bygget befinner seg i, vil jeg si at dette er noe som også utgjør essensen til bygget. Hvordan bygningene beveger seg ned mot fjorden, med B fløyen øverst og dens forbindelse til de to andre fløyene som ligger på hvert sitt nivå. Forbindelser gjennom innvendige trapper og ganger, takoverbygg og utvendige trapper og nivåer, som til slutt gjør at man nesten er nede ved fjorden og kan stikke føttene i vannet. Men hva hvis det fortsatte helt ned? Eller til og med ut i fjorden og slik skape nye måter å oppleve stedet på.

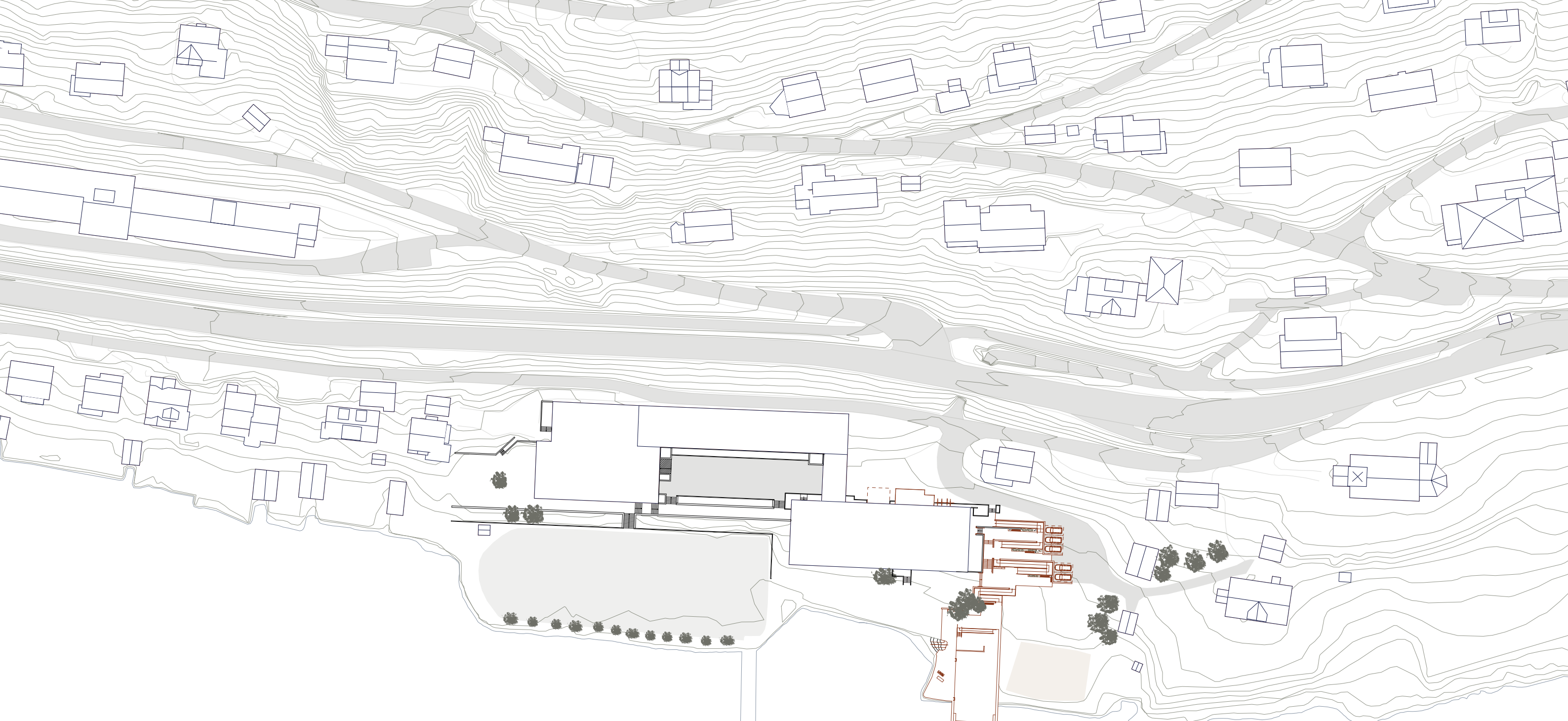

Folk

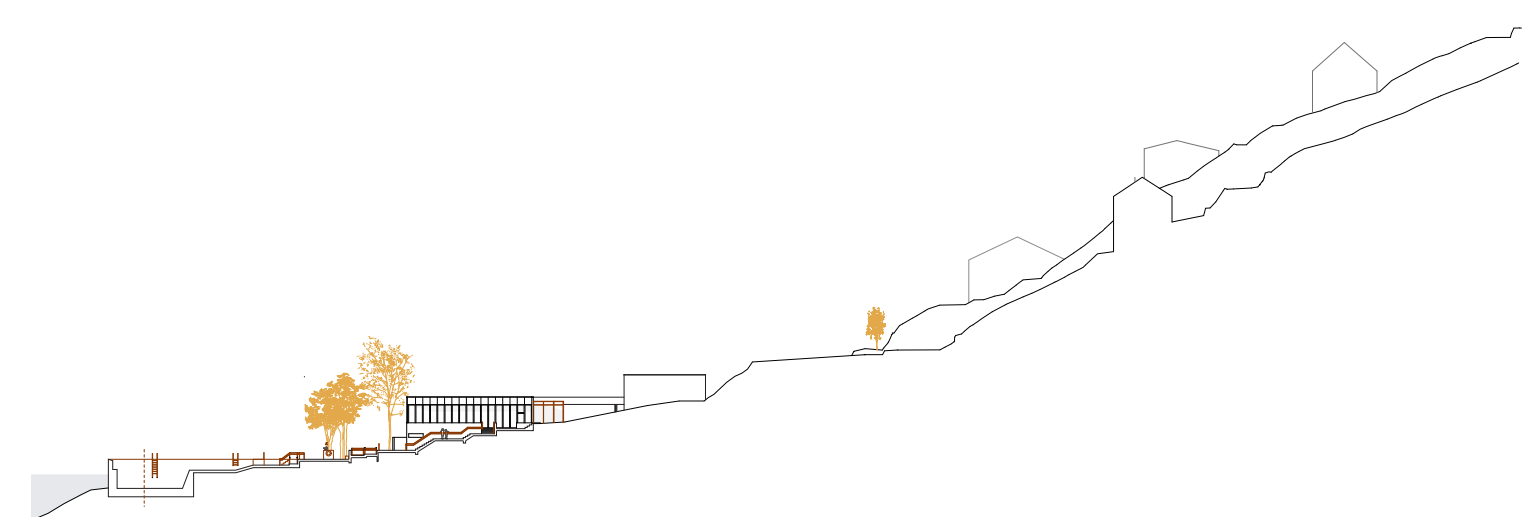
Det har vært mye snakk om de estetiske verdiene til bygningen; det man kan se, gjenbruke og reagere på. Derimot vil jeg si at mye av det som utgjør essensen, og kanskje under det atmosfæren, til bygget er de som til daglig bruker det og tar en aktiv del i bygningen; elevene, lærerne, og innbyggere av alle aldre. Det er de som gir det til liv, og som har gjort det siden skolen ble ferdigstilt i 1968. Bygningen ble bygd for disse og det er de som husker livet som har vært der, som har et forhold til bygget og plassen. Brukerne av bygget som kjemper for å få svømmebassenget åpnet igjen, fordi

de ønsker å ha svømmehallen der den er. Jeg ønsker derfor å lage et prosjekt for dem. Skape noe som kan gi tilbake til folkene på Leikanger. Som kan bidra til å skape nye opplevelser for bygda og innbyggerne; bidra til å skape rom for glede, lek, mulighet til å lære seg å svømme og mer.

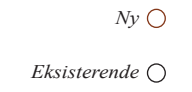
Utgangspunktet for prosjektet var en tanke om at det bygde miljø sitter med verdier og kvaliteter, som man står i fare for å miste hvis man river et det. Atmosfære og sjel, en identitet i nærmiljøet hvor innbyggerne sitter med historier og er knyttet til bygget. Så etter de analysene og registreringene jeg har gjort, har jeg blitt sikrere i min tese om at Leikanger Ungdomsskole sitter med kvaliteter som man mister hvis det blir revet. Det er mer interessant å se på hva det er som gjør skolen til det den er; å tolke den på en måte som kan skape ny arkitektur i dag. Som er en tilføyelse og kanskje en forsterkelse av den allerede eksisterende arkitekturen.

Ny situasjonsplan 1:1000

Nytt situasjonssnitt 1:1000

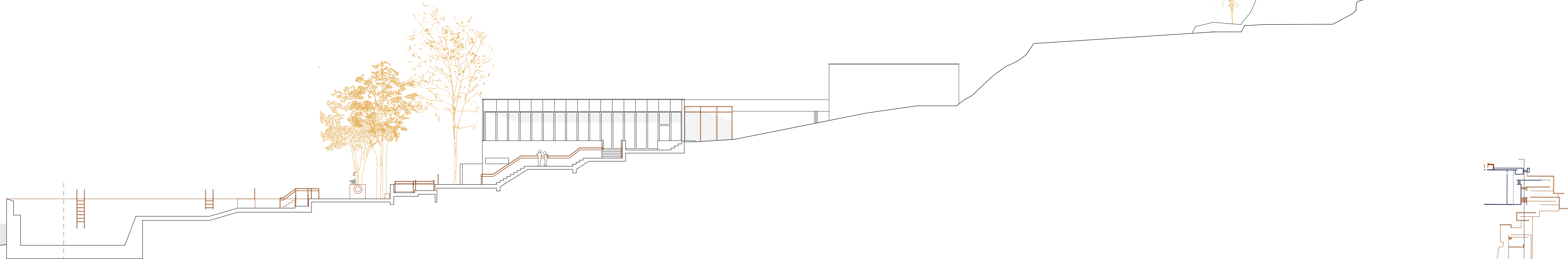

Grepet

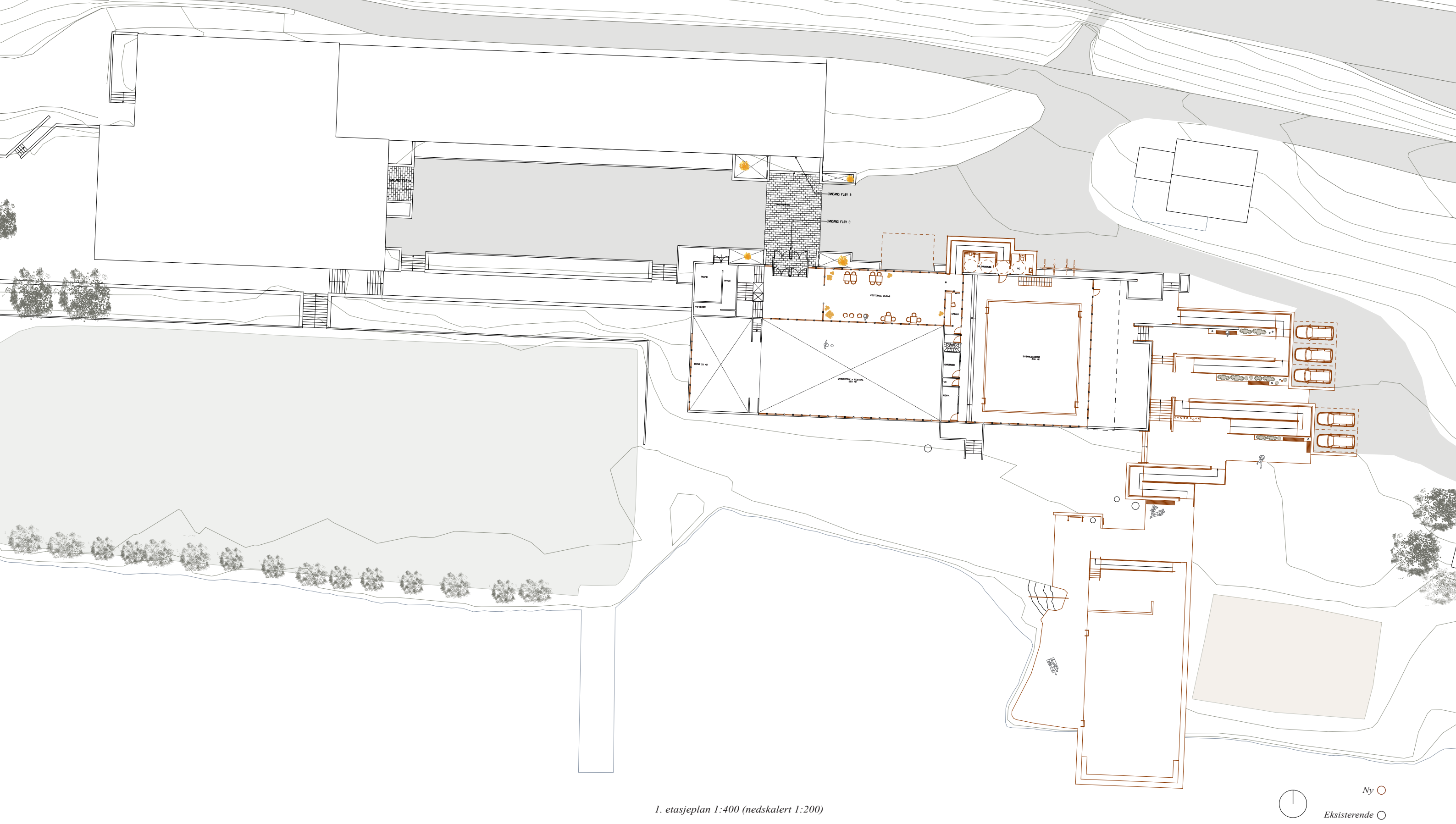
Ønsket mitt har alltid vært å skape noe for innbyggerne på Leikanger. Mitt overordnede grep består mitt av fire deler:

- En rehabilitering
- En universell utformet garderobe
- Et bibliotek
- Et uteområde

Som nevnt tidligere, under essens, mener jeg at de verdier, tanker og ideer som ligger i fløy C omhandler bygningens holdbarhet, enkelhet, sted og folk. Alle de valg jeg har gjort i mitt prosjekt er blitt tatt med disse i tankene.

Snitt av uteområde sett mot vest 1:200
(snittflaten fikk feil farge og skal egentlig vise å være ny)

1. etasjeplan 1:400 (nedskalert 1:200)

Som mange bygg fra 1960-tallet er Leikanger ungdomsskole ikke universelt utformet. For meg er det viktig at bygninger slik som dette skal være tilgjengelig for alle og det at bygningen har flere bruksområder gjør det mer gunstig å tilrettelegge. Som sagt tidligere mener jeg at noe av det som utgjør essensen er alle de som bruker det. Så for å styrke og støtte opp under dette velger jeg blant annet å tilføye en universelt utformet garderobe på 1. etasje plan med inngang fra vestibylen. Plasseringen er gjort etter et ønske om å opprettholde den originale inngangen for å bevare bevegelsesmønstret og forholdet mellom bygningene.

Grepet er gjort mulig da biblioteket, som ligger der den dag i dag, er flyttet ned til kjelleren. Vestibylen har da blitt tilbakeført og veggene mot gymsalen som var bygd igjen er blitt gjenåpnet. Dette gjør at man får tilbake siktklinjen fra parkeringsplassen, igjennom bygget og ned til fjorden. Samtidig gir det muligheten for å sitte i vestibylen å se på håndballtreninger, imens man kjøper en kaffe fra den ny innførte billettiosken som ligger mellom svømmehallen og vestibylen. Kiosken er og et sted hvor elevene kan selge bakervarene sine når de har skolekantine, og vestibylen kan bli et sted de samles for å spise og henge i lunsjen.

Garderobetilføyelsen er utformet rundt en rampe, som går fra vestibylen og

ender opp i en dør i den nordlige vegg i svømmehallen. Bygningen består av et omkleddingsrom og dusj, samt et separat toalett. Materialvalgene er gjort ut ifra de tanker nevnt tidligere. Konstruksjonen til bygningen er betong, hvor mye av det er eksponert. Det tenkt lys langs gulv og tak, som skal fungere både som ledelinjer og belysning.

Noe som jeg ville oppnå var en helhet i alt det nye tilføyde. Muligheten i å skimte at dette er nytt, og differensiere det fra det eksisterende og rehabiliterte. Tilnærmingen jeg valgte var å gå for materialer som, i tillegg til å være enkle og holdbare, er lik de eksisterende, men hvor forskjellen ligger i nyanser, tekstur og dimensjon. Visse materialvalg er og blitt gjort med inspirasjon i farger fra skolen; blant annet ifra det rødbrune treet i vinduskarmene og det kobberfargede beslaget. Disse rødlige tonene er å finne igjen i blant annet kledningen til garderoben; kortenstål, håndlisten og vannrennene til drenering i uteområdet.

Rehabiliteringen av skolen er utført med tanken om å være sann mot de materialene som allerede er der. Man reparere det som trengs; skifter tak, vindu og alt det tekniske som er forklart tidligere, i mens alle overflater som trenger det blir fornyet. Svømmehallen i enden av rampen er og blitt rehabilitert tilbake til sine glansdager.

Hvor de samme materialene er blitt brukt gjennomgående. Skolen har og fått en portabel bassengheis, da en rampe i bassenget ville ta for mye plass i det 10,5 m x 12,5 m store bassenget.

For å åpne vestibylen måtte dagens bibliotek fjernes. Da jeg ikke ville at skolen skulle miste dette tilbudet begynte jeg å se på ulike steder hvor dette kunne plasseres. Jeg endte opp med å plassere det i de gamle lærergarderobene som lå i kjelleren under inngangen til bygningen. Hovedgrunnen til dette fordi man har mulighet til å danne lysgraver, med hjelp av de eksisterende forstøtningsmurene, på fire ulike steder. De rolige lysgravene med beplantning bidrar med dagslys, samt å skape behagelige og lune steder for å lese og lære.

Uteområdene rundt skolen, og nærheten til fjorden, var noe av det som gjorde at jeg først ble interessert i å jobbe med skolen. Stedet, og den tyngden skolen utgjør i landskapet, utgjør som sagt en del av det jeg mener er essensen til bygningen. Etter denne refleksjonen rundt bygningen, ble ønsket om å jobbe med uteområdene bare større.

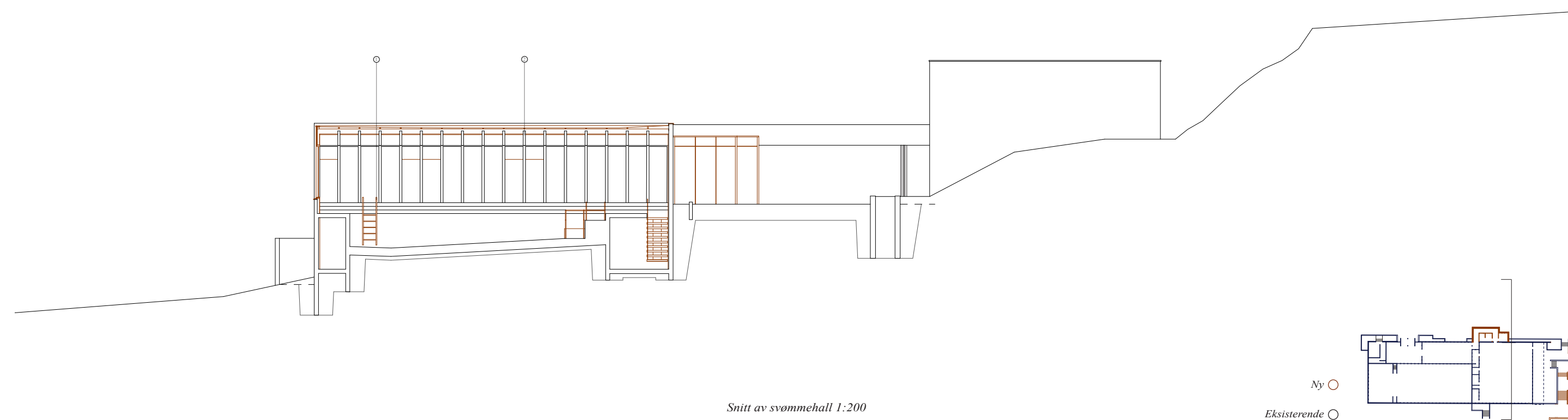
Tanken bak utformingen til uteområdet er at det skal være en fortsettelse av de allerede bygde uteområdene ved skolen. De legger seg på ulike nivå i terrenget og bruker forstøtningsmurer for å danne disse nivåene.

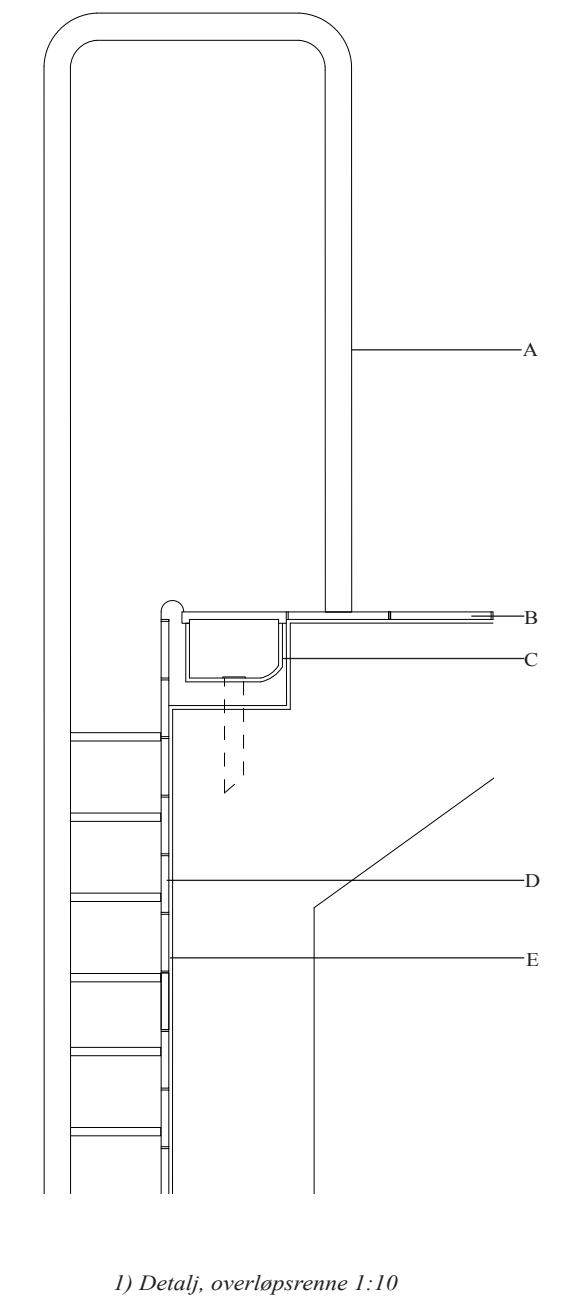
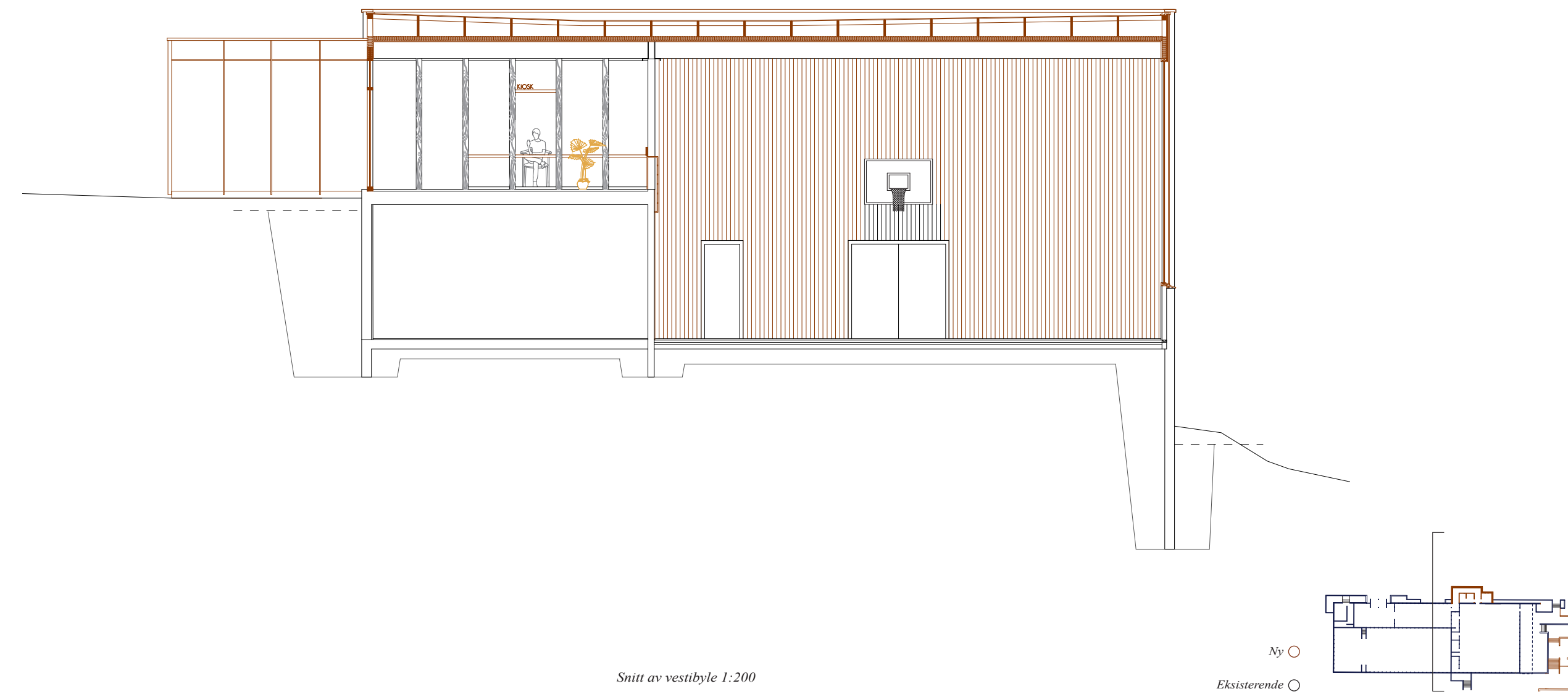
Forstøtningsmurer som og er å finne rundt hele skolen, som danner både blomsterbed og rekkverk.

Det nye uteområdet strekker seg fra det østvendte uteplatået ved svømmehallen, og helt ned i fjorden. Det er har enkle flater, trapper og ramper i slipt betong. Hvor de ulike nivåene skal ha fokus på utsikten og landskapet. Så vel som plasser for å bare være.

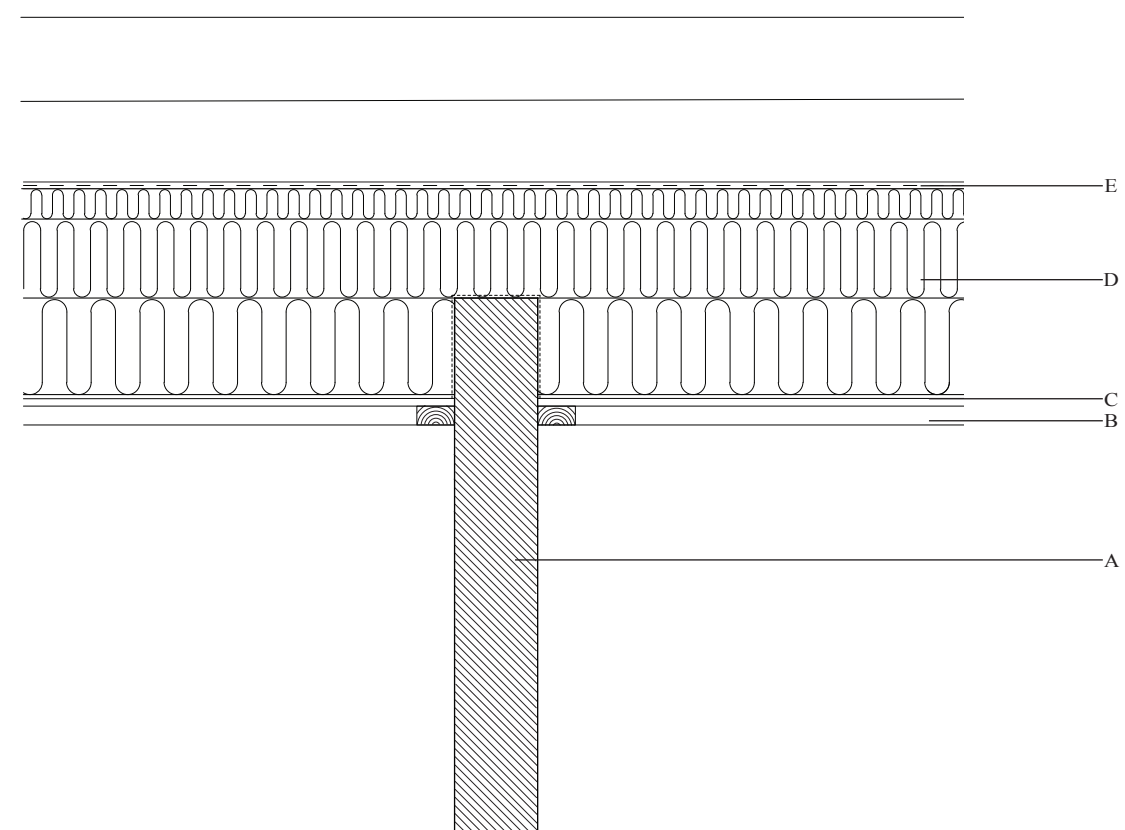
Slutten på uteområdet er et basseng som strekker seg 5,5 meter ut i fjorden. Svømmebassenget er fylt med saltvann som er hentet fra fjorden, men som kan varmes opp slik at bassenget kan brukes i alle årstider. Rundt bassenget forsetter betongdekket slik at det er plass til å ligge i solen, slappe av eller kanskje for å ta løpefart og hoppe i bassenget. Betongen er bestandighetsklasse MF40 og er vanntett. Det er tenkt at betongen er uten overflatebehandling slik at overgangen mellom dekke og basseng er sømløs. Da betongen utsettes for mye sjøvann er det mulig å male overflaten i en mørk blå farge for å gjøre den mer holdbar, samt at den likner det dype sjøvannet og henter inspirasjon fra de mørkeblåfäisene inne i svømmehallen.

En rehabilitering

- A. 35 mm bassengstige overflatebehandlet, korrosjonsfritt, brun-rødt stål (gjenom.)
- B. 150 mm x 150 mm grå våtromsfiser. Lik originale
- C. Overløpsrenne
- D. 75 mm x 150 mm hvite keramiske, bassengfiser. Lik originale
- E. Membran

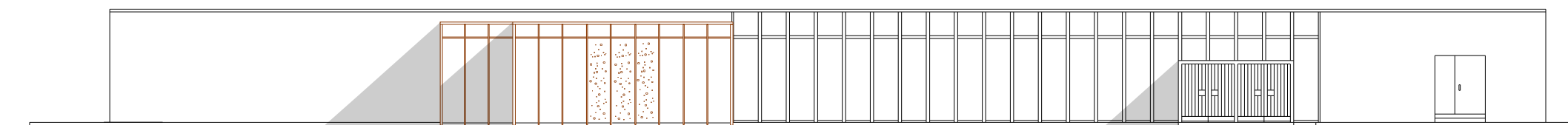

- A. 110 mm x705 mm original limtre drager
- B. Himlingsplate
- C. Dampsperre. Viktig at føres langs hele konstruksjonen, over limtre dragerne og sikres/ klemmes i skjøtene
- D. Isolasjon
- E. Takfolie/taktekking

2) Takdetalj; kompakt tak 1:10

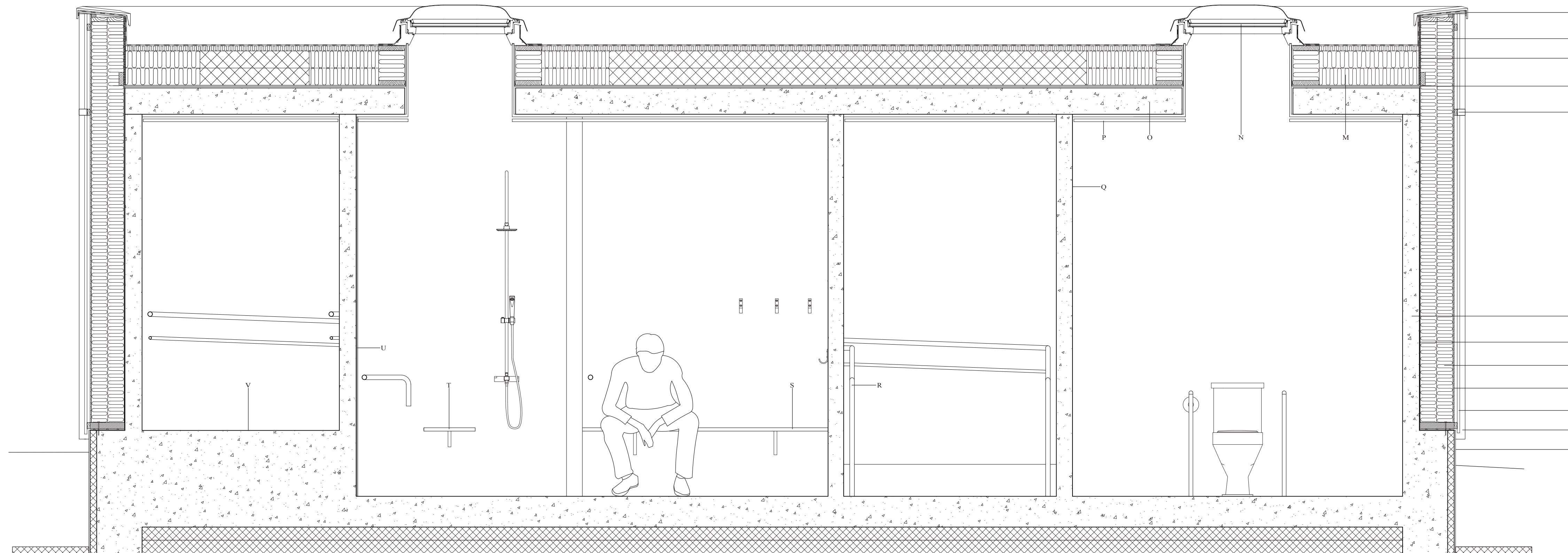
En universell utformet garderobe

Nordfasade 1:200

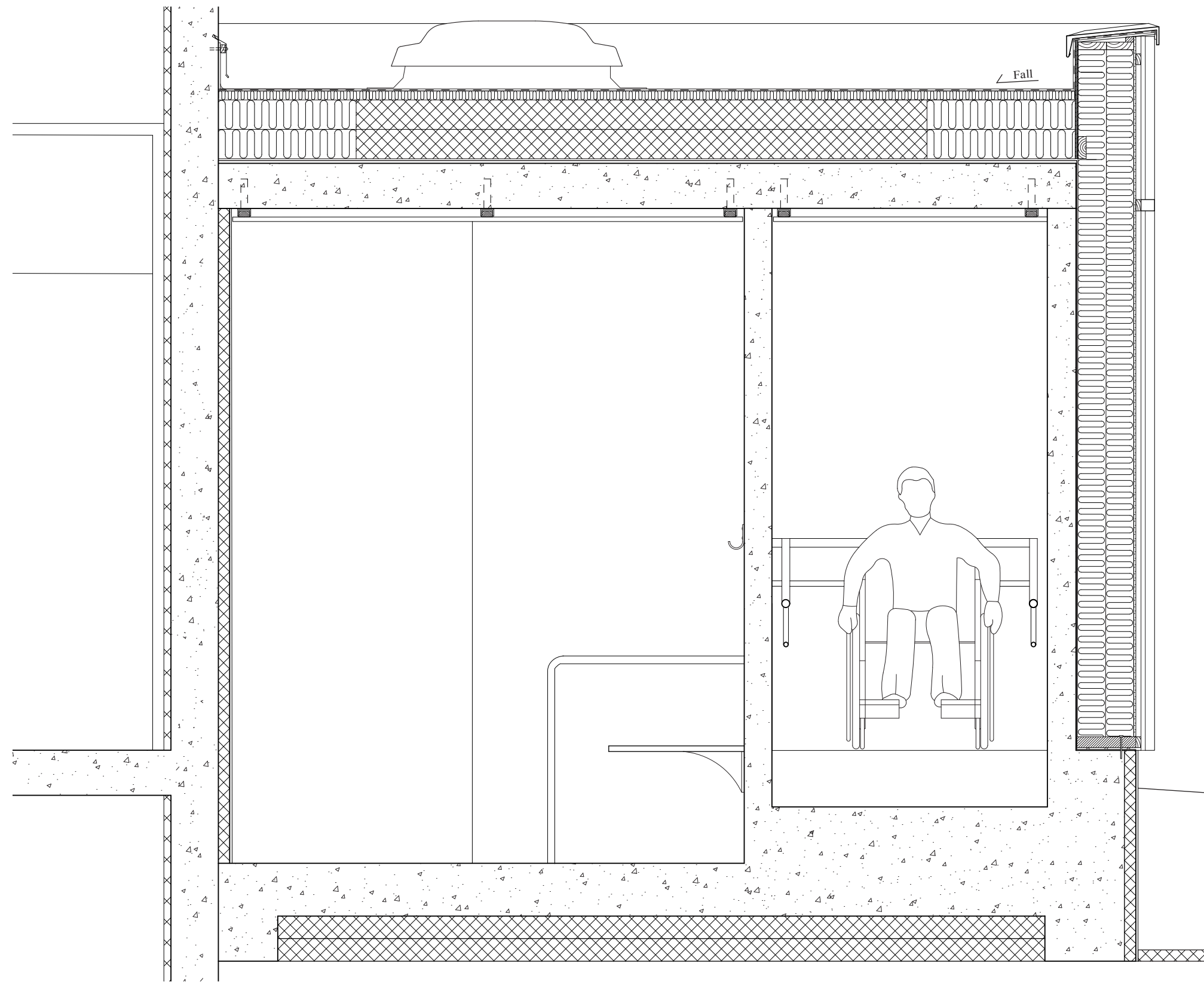
Ny ○

Eksisterende ○

Detaljsnitt G-G av garderobe 1:20

- A. Grunnmursplate
- B. 30 mm x 70 mm trelist
- C. Fasadeplate i kortenstål
- D. Vindsperre
- E. 250 mm isolasjon
- F. Dampsperre
- G. 130 mm armert bærende betong vegg (alle de innvendige betongveggene er bærende)
- H. 50 mm x 60 mm utlektet trelist
- I. Dampsperrer fortsetter og skjotes grundig hvor nødvendig
- J. Kryssfiner
- K. Taktekking
- L. Hovedbeslag, i sink, utført i samme farge som trelektene
- M. 300 mm ubrennbar isolasjon
- N. To lags glass takvindu
- O. 200 mm armert betong dekke
- P. Utlektet himling av trespiler
- Q. Eksponert betong overflate
- R. 35 mm håndlist overflatebehandlet, korrosjonsfritt, brun-rodt stål (gjennomgående håndlist i hele prosjektet)
- S. Furu benkplate
- T. Dusjstol i furu
- U. Blå keramiske fliser, lik de originale i svømmehallen
- V. Eksponert betong gulv

Detaljsnitt H-H av garderobe 1:20

Fra vestibyle til gang

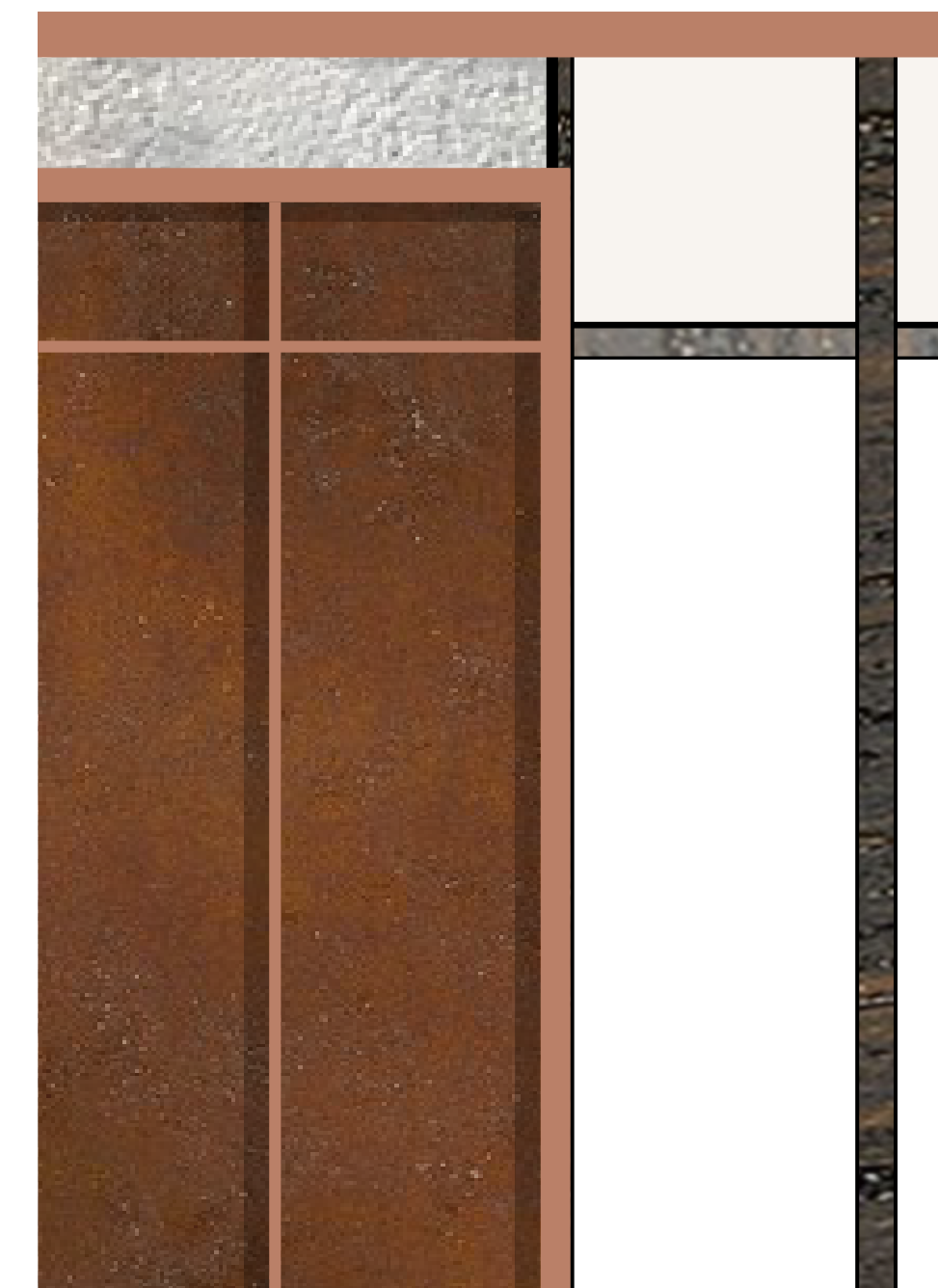
I gang til garderobe

I garderobe

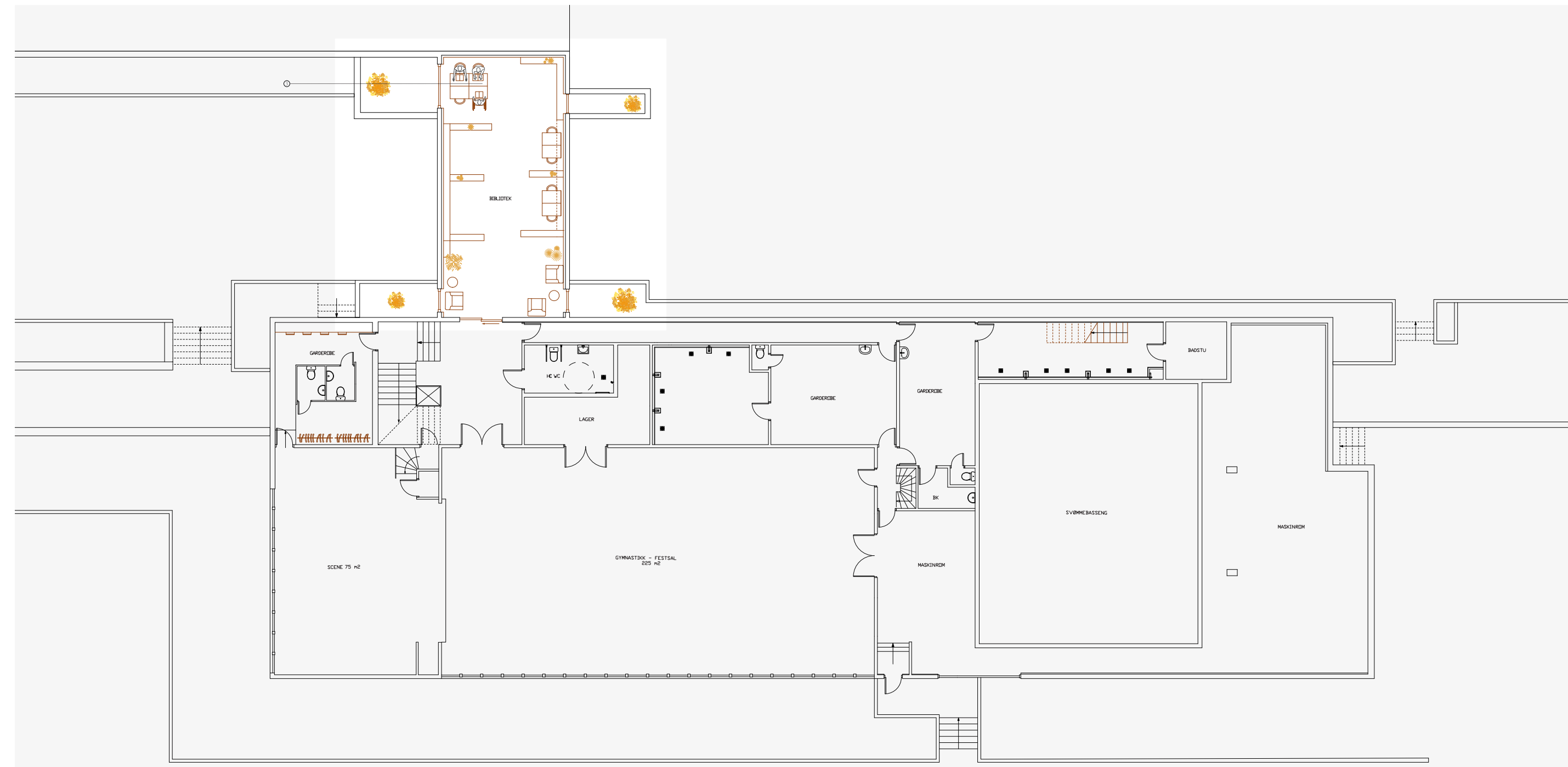

Kortenstål fasade, med trelister mot eksisterende råbetong

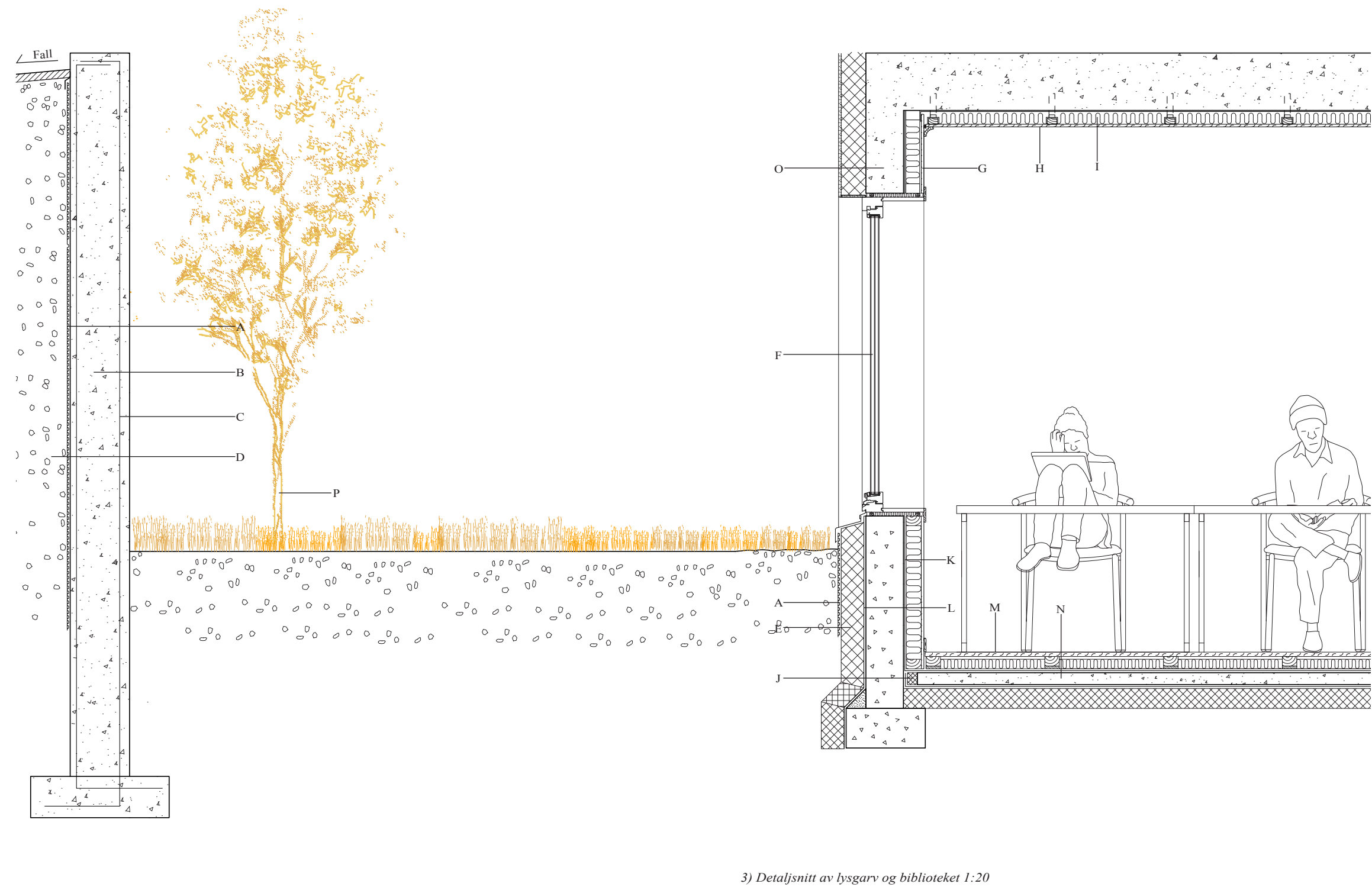
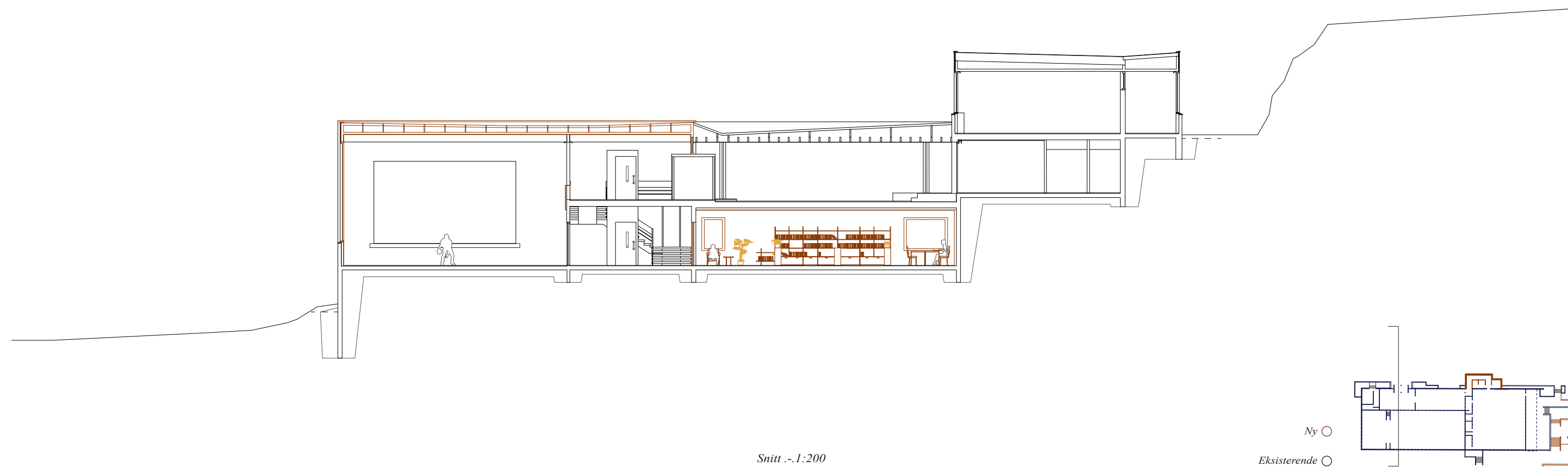
Kortenstål fasade, med trelister mot eksisterende vindu. Den nye fasaden skal speile rytmen i de eksisterende vindusbåndene.

Et bibliotek

Kjellerplan, 1:200

Ny ○
Eksisterende ○

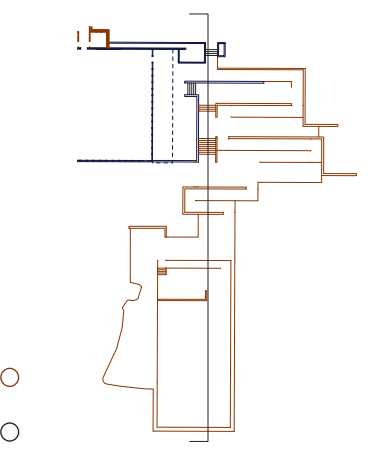

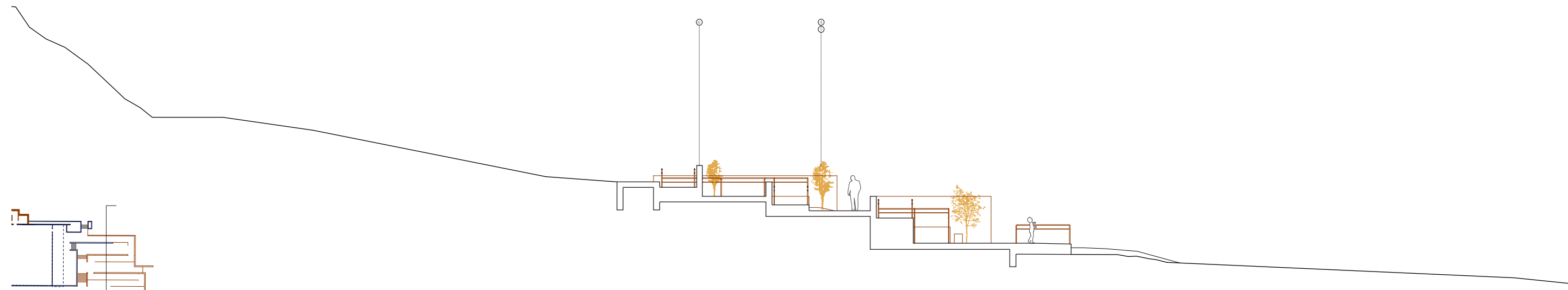
- A. Grunnmursplate
- B. Forstøtningsmur
- C. Armeringsjern
- D. Drennerende masser
- E. Trykkfast isolasjon
- F. To lags glass vindu
- G. Lydstrålminskende kledning, malt i en lun hvitfarge
- H. Lydstrålminskende himling, trespiler i furu
- I. Isolasjon
- J. Kuldebrobryter
- K. Dampspærre
- L. Grunnmursplate av plast
- M. Tregulv, mulig å legge teppe i en beige farge for å stilne austikk hvis kledning og himling ikke er tilstrekkelig
- N. Påstøpt
- O. Armert betong
- P. Bjørk

Et uteområde

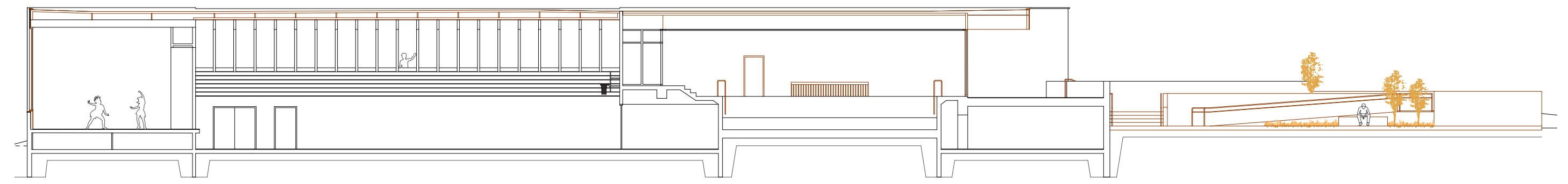
*Snitt av uteområde sett mot vest 1:200
(snittflaten fikk feil farge og skal egentlig vise å være ny)*

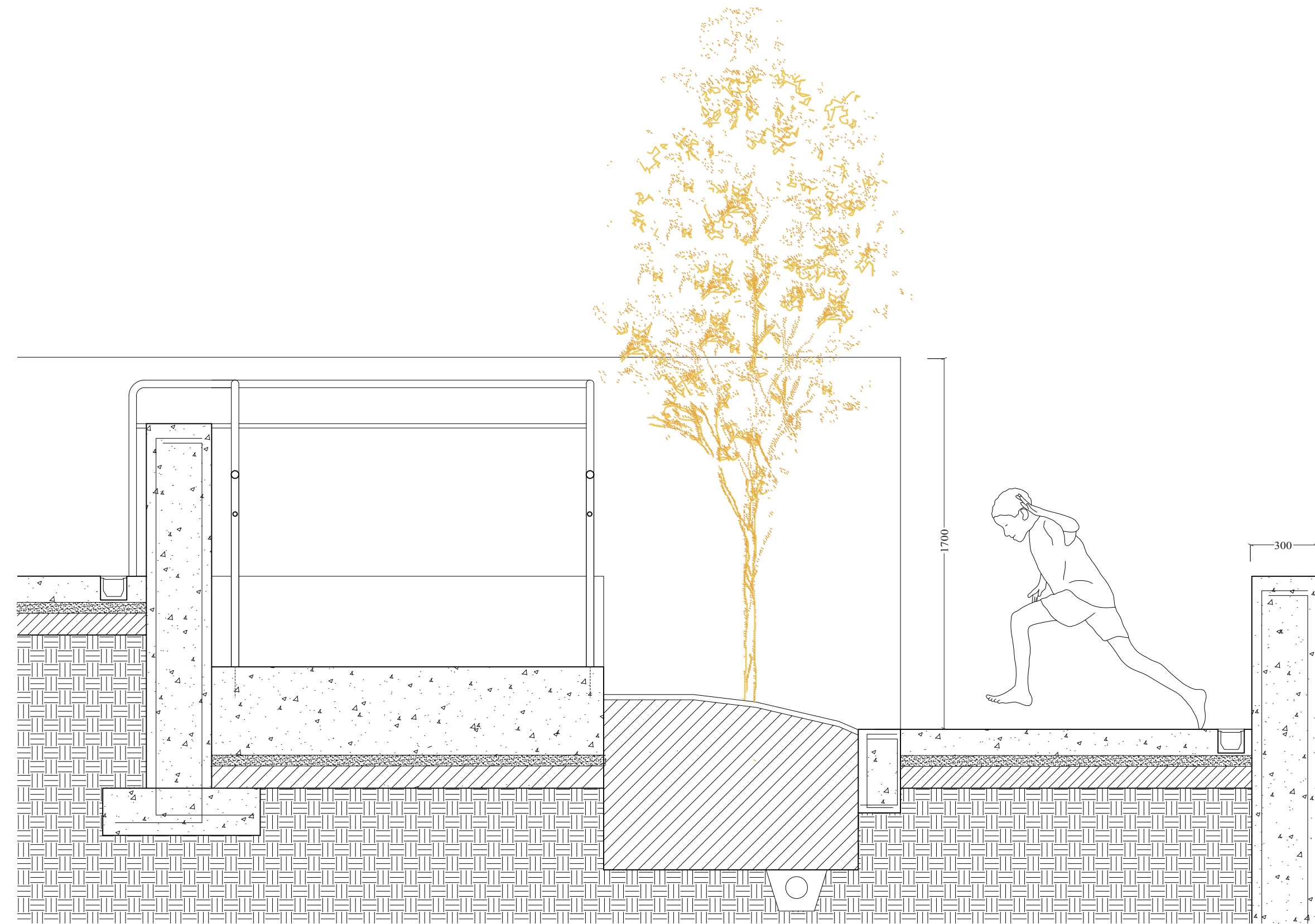
- Ny
- Eksisterende

*Snitt mot øst, uteområde 1:200
(snittflaten fikk feil farge og skal egentlig vise å være ny)*

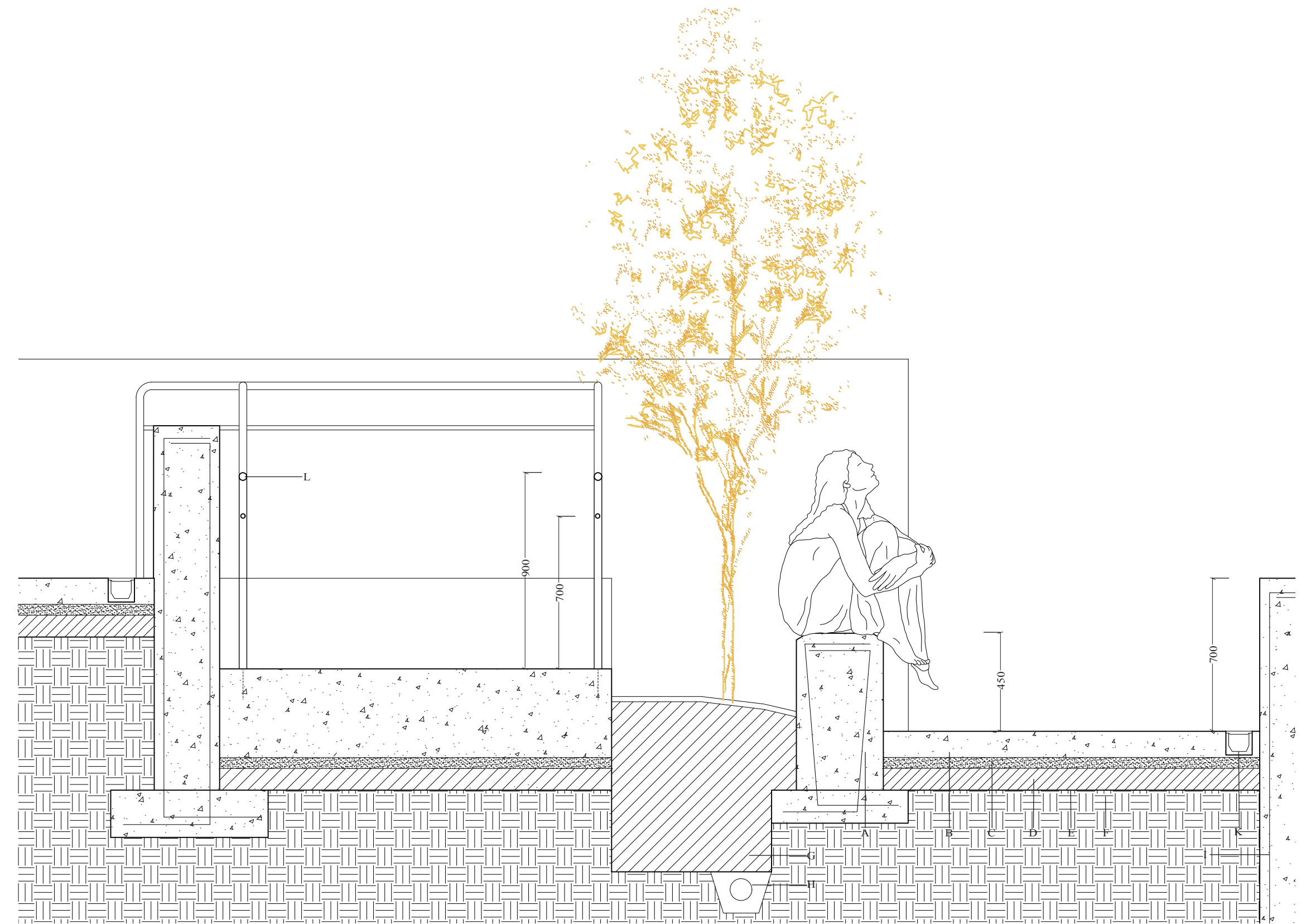

- Ny ○
- Eksisterende ○

Tverrsnitt øst-vest 1:200

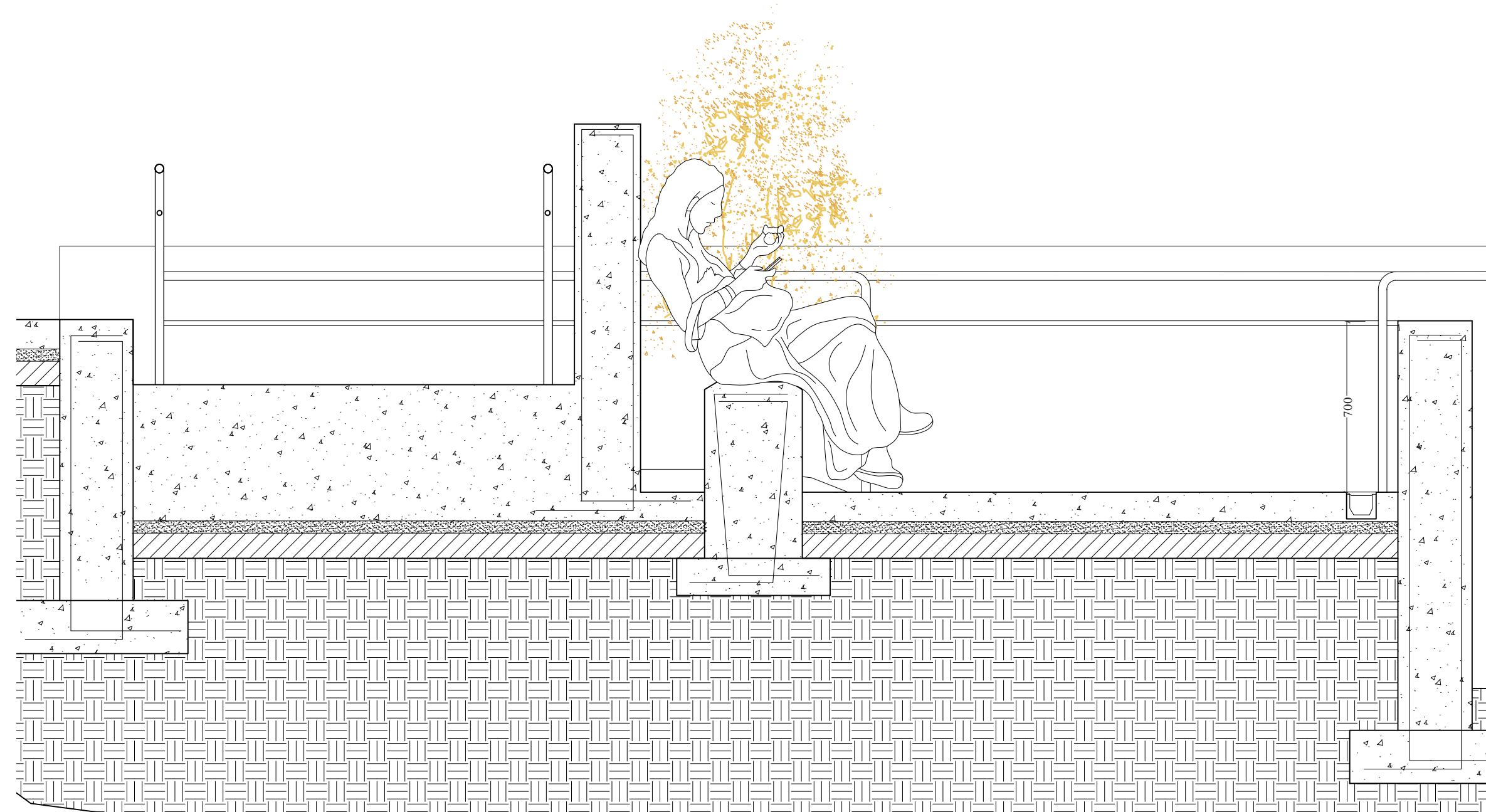

4) Detaljsnitt av uteområde 1:20

5) Detaljsnitt av uteområde 1:20

- A. Forhåndsstøpt betong benk, med glatt overflate og snittflate i beiset tre
- B. 120 mm plasstøpt betongdekke med glatt og sklisikker overflate
- C. 50 mm sementstabilisert grus
- D. 100 mm forsterkningslag 5-50 mm pukk
- E. Geofilter
- F. Tilbake fylte utgravede masser, telesikker
- G. Fylling med eksisterende jord, topp jord med beplantning. Gress, blomster og epletrær.
- H. 100 mm dreneringsrør av betong
- I. Armeringsjern
- J. Forstøtningsmur i betong, med glatt overflate
- K. Vannrenne, med rist i overflatebehandlet, korrosjonsfritt, brun-rodt stopejern (gjennomgående vannrenne i hele prosjektet)
- L. 35 mm håndlist overflatebehandlet, korrosjonsfritt, brun-rodt stål (gjennomgående håndlist i hele prosjektet)

6) Detalsnitt av uteområde 1:20

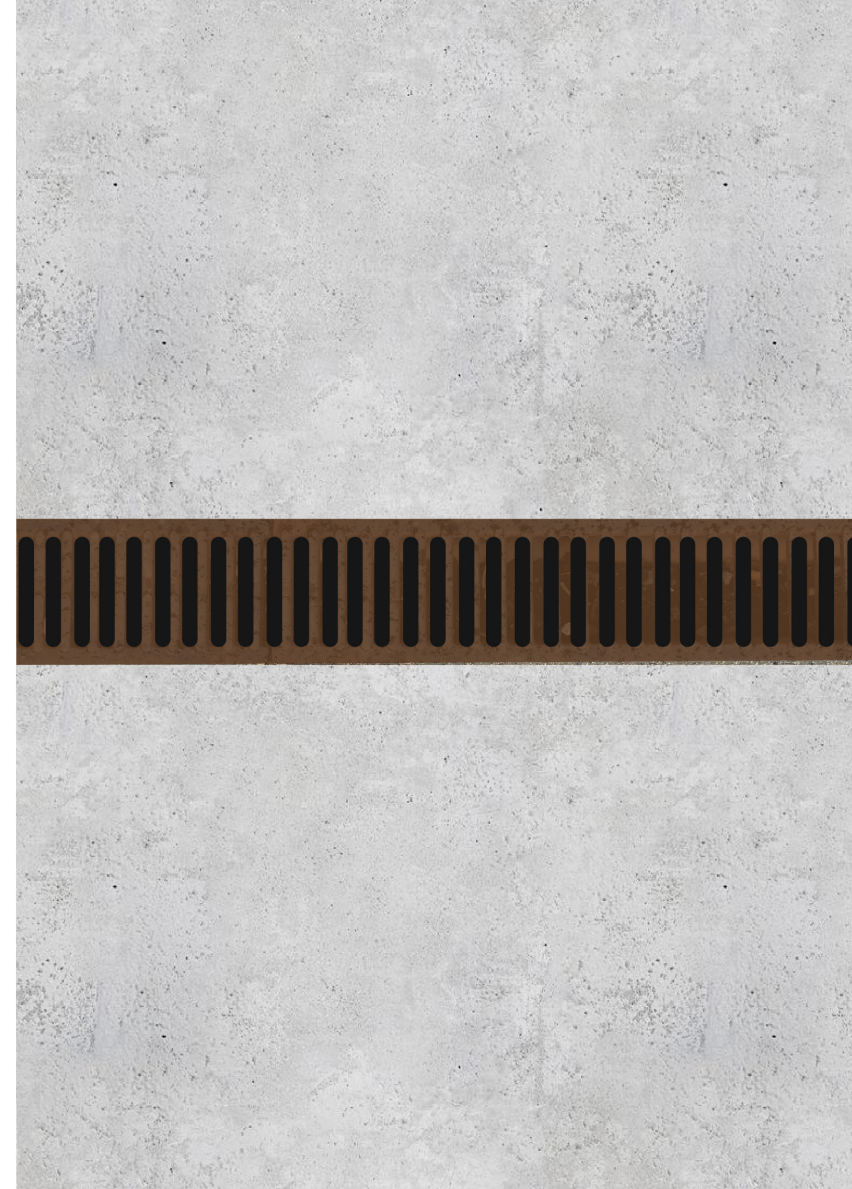
Renset original betong mot ny; kontrastlister og renne brukt som oppmerksomhetsfelt

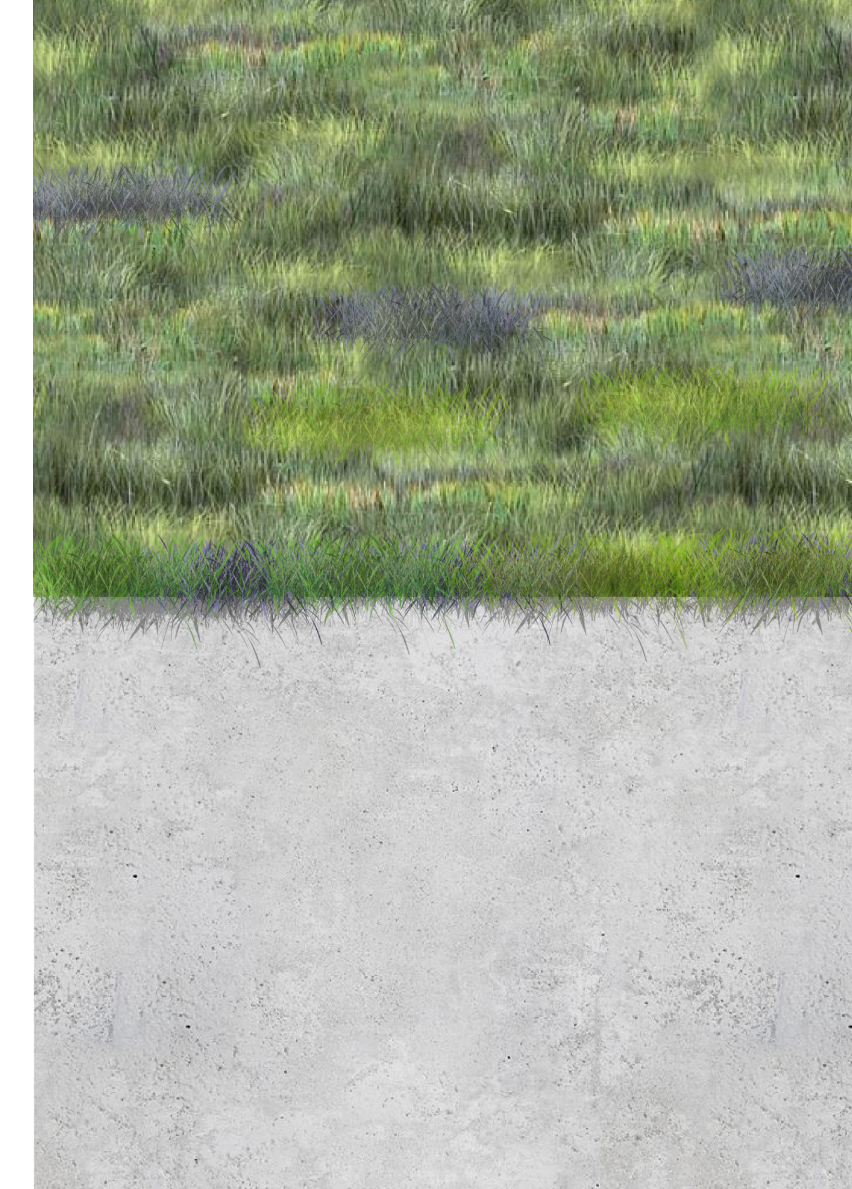
Møte mellom opprinnelig skifer og ny betong

Møte mellom opprinnelig skifer, ny betong og renne

Møte mellom ny betong og renne, og ny betong

møte mellom ny betong og gress

Referanseliste

Asplan Viak AS. (2009). *Tilstandsrapport Leikanger ungdomsskole symjehall, Leikanger Kommune* (Kulturdepartementets skjema for tilstandsrapport V-0869B). Asplan Viak AS

Harlang, C. & Andersen, N.B. (Red.). (2013). *manual*. København: Det Kongelige Danske Kunstakademis Skoler for Arkitektur, Design og Konservering.

Kartverket. (2020). Vannstands- og tidevannsinformasjon, Leikanger (Vestland). Hentet fra <https://www.kartverket.no/sehavniva/sehavniva-lokasjonside/?cityid=137537&city=Leikanger>

Norges geologiske undersøkelse. (u.å.) Kart, min kommune. Hentet fra <http://geo.ngu.no/kart/minkommune/>

NRK og Meteorologisk institutt. (2007-2020). Leikanger, Sogndal kommune. Hentet fra <https://www.yr.no/nb/historikk/graf/1-137925/Norge/Vestland/Sogndal/Leikanger?q=2019>

SSB. (2020). KOSTRA nøkkeltall Leikanger - 1419 (Sogn og Fjordane) - Befolkningsprofil. Hentet fra <https://www.ssb.no/kommunefakta/kostra/leikanger/befolkningsprofil>

Starheim, O. (2010). Ungdomsskolen i Leikanger. Hentet fra <https://www.allkunne.no/framside/fylkesleksikon-sogn-og-fjordane/skular/ungdomsskolen-i-leikanger/1910/78604/>

Thorsnæs, G. & Askheim, S. (22. januar 2020). Leikanger - tidligere kommune. I *Store norske leksikon*. Hentet fra https://snl.no/Leikanger_-_tidligere_kommune

Utdanningsdirektorater. (2020). Oversikt - Leikanger ungdomsskule. Hentet fra <https://skoleporten.udir.no/oversikt/oversikt/grunnskole/leikanger-ungdomsskule>.

Vedlegg

1. *Tilstandsrapport Leikanger ungdomsskole symjehall, Leikanger Kommune, Asplan Viak AS.* (2009).

TILPASSING

Mulighetene i et eksisterende bygg og sted

*Tegningsamling
av Vilde Reitan Forbregd
veileder August Schmidt
Master i arkitektur, NTNU 2020*